

Małopolskie podmioty gospodarki narodowej wobec epidemii COVID-19

Małopolskie Obserwatorium
Rozwoju Regionalnego

Departament
Zrównoważonego Rozwoju

Małopolskie podmioty gospodarki narodowej wobec epidemii COVID-19

Kraków 2020

Autorzy opracowania:

Andrzej Binda
Marcin Węgrzyn

Wydawca:

Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego
Departament Zrównoważonego Rozwoju
Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
ul. Wielicka 72B, 30-552 Kraków
tel. (+48) 12 29 90 900, fax (+48) 12 29 926

Opracowanie w wersji elektronicznej dostępne na stronie
www.obserwatorium.malopolska.pl.

ISBN:

978-83-66580-65-7

Egzemplarz bezpłatny

Przy wykorzystywaniu danych z publikacji prosimy o podawanie źródła.

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020.

Rzeczpospolita
Polska

MAŁOPOLSKA

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

SPIS TREŚCI

GŁÓWNE WNIOSKI	6
WSTĘP	7
ZAŁOŻENIA BADAWCZE	7
OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI FIRMY	8
Stan finansów	9
Sytuacja kadrowa	13
Popyt na usługi/wyroby.....	18
Realizacja planów biznesowych (np. inwestycje).....	21
Współpraca krajowa.....	25
Współpraca międzynarodowa.....	29
DZIAŁANIA PODEJMOWANE W PODMIOTACH GOSPODARKI NARODOWEJ W CELU PRZECIWDZIAŁANIA SKUTKOM EPIDEMII COVID-19.....	30
Sytuacja finansowa w okresie pandemii w ocenie respondentów	32
Przyjęte rozwiązania w zakresie spraw kadrowych.....	36
Zmiany w zakresie relacji z instytucjami wspierającymi prowadzenie biznesu	37
Kontynuacja działań podejmowanych w trakcie epidemii.....	38
WSPARCIE ZEWNĘTRZNE W RAMACH TARCZ ANTYKRYZYSOWYCH.....	39
Częstotliwość uzyskiwanej pomocy antykryzysowej.....	39
Rodzaje wykorzystywanej pomocy antykryzysowej.....	42
Działania antykryzysowe dla samozatrudnionych.....	44
Działania antykryzysowe dla mikrofirm (z wyłączeniem samozatrudnionych).....	46
Działania antykryzysowe dla małych firm	48
Działania antykryzysowe dla średnich i dużych firm	50
Wsparcie z lokalnej i regionalnej Tarczy Antykryzysowej	52
OCZEKIWANIA I POTRZEBY PODMIOTÓW PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ NA TERENIE WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO	54

GŁÓWNE WNIOSKI

- Na skutek wprowadzenia stanu epidemii i związanych z tym obostrzeń niemal połowa z badanych podmiotów odczuła ograniczenie swojej działalności, m.in. poprzez zmniejszenie liczby klientów, ograniczenie wielkości produkcji i świadczonych usług, a prawie co piąty podmiot stanął wobec konieczności całkowitego wstrzymania działalności. Jedynie nieliczni nie odczuli w pierwszym momencie działania epidemii.
- Sytuacja podmiotów w ciągu roku uległa znacznemu skomplikowaniu na wszystkich polach działalności: finanse, kadry, zamówienia, kontakty itp.
- Prognozy formułowane przez respondentów na najbliższe trzy miesiące są niezwykle ostrożne i raczej nie napawają optymizmem.
- Niemal 3/4 respondentów przyznało, że wprowadzenie stanu epidemicznego spowodowało straty finansowe.
- Podmioty głównie zainteresowane są pozyskaniem finansowania na zaspokojenie zobowiązań wobec Skarbu Państwa.
- Powszechne było dążenie podmiotów do ochrony i utrzymania załogi.
- Osłabiły się kontakty z partnerami krajowymi, a w przypadku partnerów zagranicznych wiele powiązań uległo całkowitemu zawieszeniu.
- Niektóre z działań podjętych w celu przeciwdziałania skutkom epidemii weszło na stałe do trybu pracy podmiotów, np. praca zdalna i hybrydowa, otwarcie na media społecznościowe, przeniesienie do internetu procesu sprzedaży wyrobów i usług.
- Z mechanizmów wsparcia w ramach tarcz antykryzysowych skorzystała tylko część uprawnionych. Duży odsetek przedsiębiorców twierdzi, że nie wiedzieli o dostępnych formach pomocy.
- Wśród rodzajów oczekiwanej przez podmioty pomocy na pierwszym miejscu pojawia się wsparcie finansowe w różnej postaci, również poprzez umorzenie lub odroczenie płatności obligacyjnych. Firmy zainteresowane są również m.in. doradztwem, szkoleniami, stabilnością przepisów.

WSTĘP

Ograniczenia związane z pierwszą falą epidemii dotknęły praktycznie wszystkie firmy, chociaż z różnym skutkiem. Większość dosyć szybko przywróciła swoje możliwości działania i szybko odrobiła lub odrabia straty. W wielu przypadkach takim „kołem ratunkowym” w najtrudniejszym okresie było wsparcie skierowane do podmiotów w ramach tarcz antykryzysowych, wdrażanych zarówno na szczeblu krajowym, jak i regionalnym bądź lokalnym.

Obok podmiotów, którym udało się zachować lub odtworzyć swój potencjał, a w każdym razie w znacznym stopniu ograniczyć negatywne skutki nałożonych ograniczeń jest znacząca grupa podmiotów, które z uwagi na charakter działalności (np. działalność skierowana do dużych grup przypadkowych odbiorców) nie uruchomiły w pełni swoich potencjałów, pozostając w dalszym ciągu w warunkach co najmniej niepewności.

Na wciąż nie w pełni rozwiązane problemy z okresu wiosennego nałożyła się druga, jesienna fala epidemii, przynosząc dodatkowe wyzwania.

Celem przeprowadzonego badania było przedstawienie szeroko rozumianej zmiany kondycji podmiotów gospodarki narodowej prowadzących działalność na terenie województwa małopolskiego w okresie pandemii, jak również reakcja na „koła ratunkowe” przygotowywane w postaci „tarcz antykryzysowych” przez instytucje rządowe i samorządowe wszystkich szczebli.

W trakcie przygotowywania założeń do badania nie brano pod uwagę kolejnej fali epidemii, natomiast badanie przeprowadzone zostało w trakcie jej trwania. Dzięki temu pozyskane informacje mogą być na bieżąco wykorzystane przy konstruowaniu kolejnych instrumentów wsparcia dla małopolskich podmiotów.

ZAŁOŻENIA BADAWCZE

W przeprowadzonym badaniu ankietyzacją zostały objęte wszystkie rodzaje działalności¹, bez sekcji A, na poziomie grup sekcji, a jako osobny podzbiór wydzielony został „sektor przemysłów czasu wolnego”. Przez grupy sekcji rozumiany jest układ stosowany przez Główny Urząd Statystyczny, tj.:

- Przemysł (sekcje: B, C, D, E);
- Budownictwo (sekcja F);
- Handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja (sekcje G, H, I, J);
- Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości (sekcje K, L);
- Pozostałe usługi (sekcje M, N, O, P, Q, R, S, T).

Dodatkowo wprowadzono agregację na „przemysły czasu wolnego”, która grupuje niektóre działalności podstawowe na poziomie sekcji, działu lub podklasy. Umownie do „przemysłów czasu wolnego” przyjęto podmioty działające w ramach:

¹ Zgodnie z Polską klasyfikacją Działalności 2007.

- Sekcji G grupy 47.6 „Sprzedaż detaliczna wyrobów związanych z kulturą i rekreacją prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach”;
- Sekcji H grupy 50.3 „Transport wodny pasażerski śródlądowy”;
- Sekcji I „Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi” (całość);
- Sekcji N działu 79 „Działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych, oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane”;
- Sekcji R „Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją” (całość);
- Sekcji S klasy 96.04 „Działalność związana z poprawą kondycji fizycznej”.

Łącznie przeprowadzono 1200 efektywnych wywiadów wg schematu:

Tabela 1. Liczebność efektywnych wywiadów do badania ankietowego podmiotów gospodarki narodowej prowadzącej działalność gospodarczą w czasie epidemii wirusa COVID-19

WIELKOŚĆ FIRMY	PRZEMYSŁ	BUDOWNICTWO	HANDEL; NAPRAWA POJAZDÓW SAMOCHODOWYCH; TRANSPORT I GOSPODARKA MAGAZYNOWA; ZAKWATEROWANIE I GASTRONOMIA; INFORMACJA I KOMUNIKACJA	DZIAŁALNOŚĆ FINANSOWA I UBEZPIECZENIOWA; OBSŁUGA RYNKU NIERUCHOMOŚCI	POZOSTAŁE USŁUGI	RAZEM
Mikro i samozatrudnieni	100	150	230	30	190	700
Małe	60	40	120	20	110	350
Średnie i duże	40	10	30	5	65	150
Razem	200	200	380	55	365	1200

Źródło: opracowanie własne.

Ankietyzacja przeprowadzona była w okresie od 9 października do 12 listopada 2020 roku.

Ankietyzację przeprowadziło ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, Kutno.

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI FIRMY

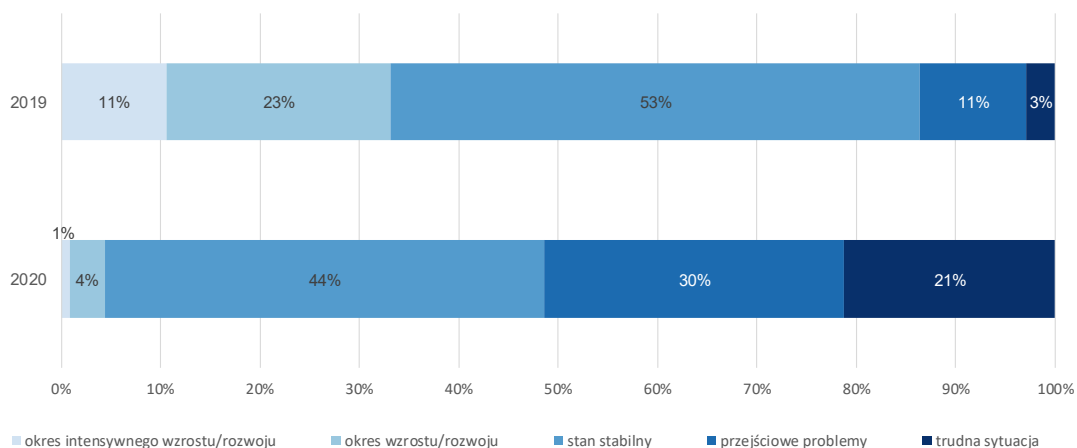
Stan sprzed epidemii – stan bieżący – spodziewana zmiana w przeciągu trzech miesięcy. Takie trzy punkty czasowe pozwalają na scharakteryzowanie kierunku zmian podstawowych obszarów w działalności firmy, tj. finansów, sytuacji kadrowej, popytu zewnętrznego, realizacji planów biznesowych, współpracy krajowej i zagranicznej. Pozwoli to na wskazanie prawdopodobnych trendów w obszarze całej gospodarki, jak i wybranych rodzajów działalności oraz wielkości firm. W efekcie umożliwi to wypracowanie optymalnych narzędzi wsparcia do poszczególnych grup podmiotów. W dalszej analizie każdy z obszarów analizowany będzie osobno.

Stan finansów

W pytaniu o stan finansów respondenci przekazywali swoją subiektywną ocenę dotyczącą własnej firmy, bez podawania wartości bezwzględnych dotyczących własnej firmy, np. przychodów, obrotów itp. wrażliwych danych.

Pod koniec 2019 roku jedynie u 14% respondentów pojawiały się problemy finansowe, przy czym w zdecydowanej większości problemy te miały charakter przejściowy. Sytuacja diametralnie odwróciła się w bieżącym roku – aktualnie, a więc w okresie październik–listopad 2020, gdy przeprowadzono badanie – problemy finansowe dotknęły już 51% respondentów, przy czym odsetek respondentów wskazujących na trudną sytuację finansową wzrósł 7-krotnie. Automatycznie zmniejszeniu uległ odsetek firm wykazujących rozwój: z 34% na koniec 2019 do 5% aktualnie.

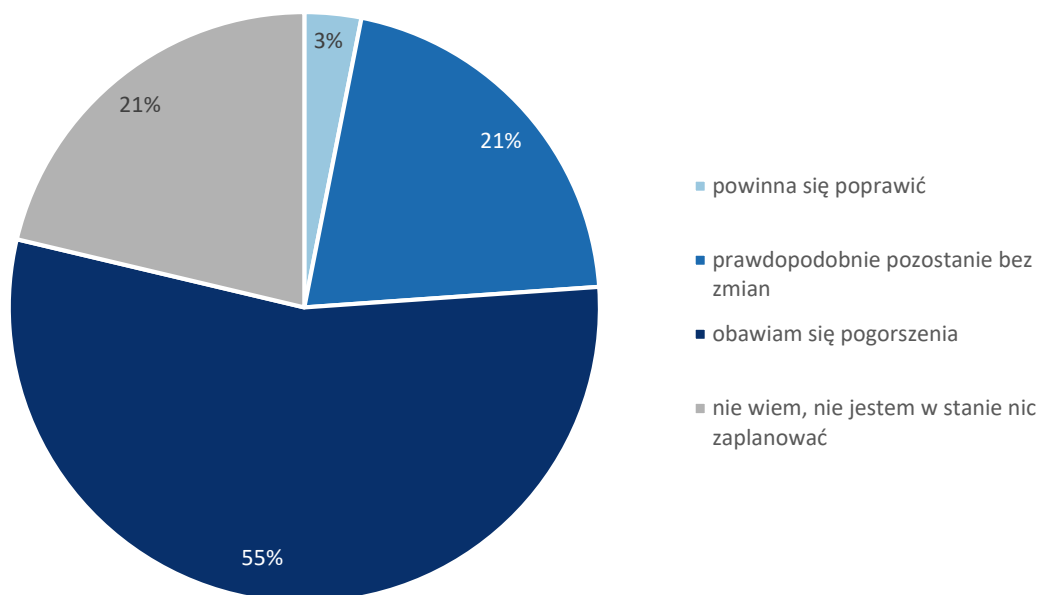
Wykres1. Struktura odpowiedzi na pytanie o ubiegłoroczny i aktualny stan finansów podmiotów gospodarki narodowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji (n=1193).

Stan bieżący wydaje się mocno napięty, natomiast przyszłość może przynieść dalsze jego pogorszenie. Respondenci w ciągu najbliższych trzech miesięcy obawiają się dalszego pogorszenia swojej sytuacji finansowej – opinię taką wyraziło 55% respondentów. Jedynie 3% przedstawicieli podmiotów gospodarki narodowej biorących udział w badaniu wykazuje optymizm, licząc na poprawę sytuacji finansowej swojej firmy. Niestety duży odsetek respondentów (21%) pozostaje w niepewności co do możliwego scenariusza rozwoju. Wydaje się, że jest to jedna z najgorszych sytuacji dla przedsiębiorców.

Wykres 2. Spodziewane zmiany w przeciągu trzech najbliższych miesięcy w zakresie stanu finansów wg respondentów badania

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji (n=1193).

W badaniu podmioty gospodarki narodowej grupowane są w trzy kategorie wielkości wg kryterium liczby pracujących; mikro podmioty do 9 pracujących, małe podmioty od 10 do 49 pracujących oraz podmioty średnie i duże liczące 50 i więcej pracujących. W kategorii mikro podmiotów wydzielono również samozatrudnionych. Podział ten jest podyktowany odmiennymi mechanizmami wsparcia kierowanymi do różnych grup podmiotów.

Pod koniec 2019 roku dobrą kondycją finansową pozwalającą na rozwój mogły pochwalić się przede wszystkim małe podmioty, czyli o liczbie pracujących od 10 do 49. Stosunkowo najsłabiej wypadają na tym tle podmioty średnie i duże, które jednak wykazywały największą stabilność pośród wszystkich grup badanych jednostek.

Aktualny stan wskazuje natomiast na zachowanie większej stabilności w kategorii podmiotów dużych i średnich, natomiast problemy zaczęły się pojawiać pośród mniejszych podmiotów.

Tabela 2. Stan finansów podmiotów gospodarki narodowej na koniec 2019 roku i obecnie – struktura odpowiedzi wg klas wielkości podmiotów

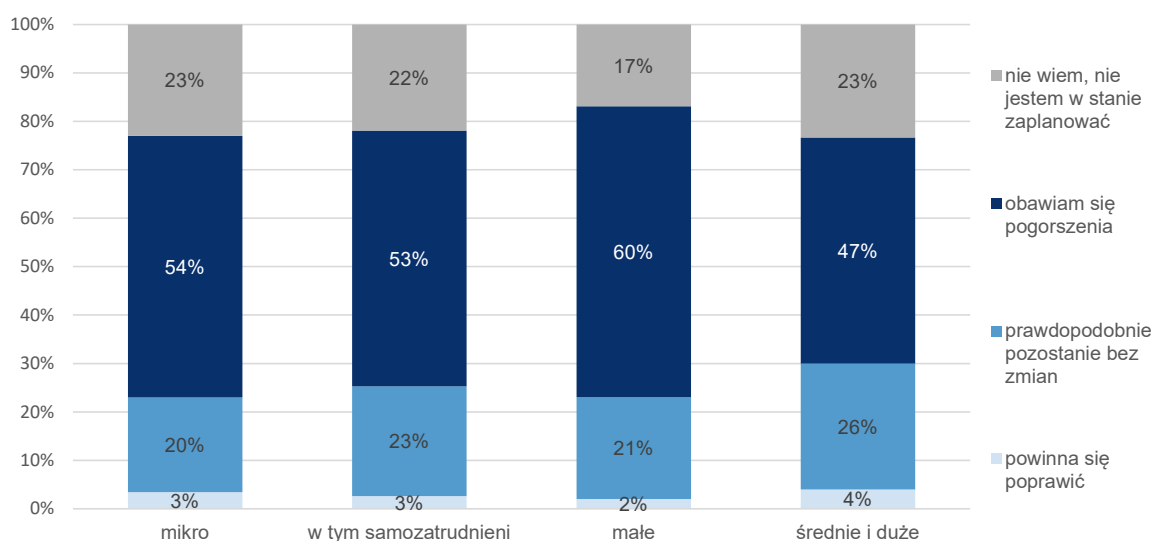
WIELKOŚĆ PODMIOTU	PODMIOT MIAŁ OKRES INTENSYWNEGO WZROSTU/ROZWOJU	PODMIOT MIAŁ OKRES WZROSTU/ROZWOJU	STAN STABILNY W DZIAŁALNOŚCI PODMIOTU	WYSTĘPOWAŁY PRZEJŚCIOWE PROBLEMY	SYTUACJA BYŁA TRUDNA
	W PROCENTACH				
Stan na koniec 2019 roku					
Mikro przedsiębiorstwo	11	20	55	11	3
w tym samozatrudnieni	12	17	56	13	3
Małe przedsiębiorstwo	13	28	48	9	3

WIELKOŚĆ PODMIOTU	PODMIOT MIAŁ OKRES INTENSYWNEGO WZROSTU/ROZWOJU	PODMIOT MIAŁ OKRES WZROSTU/ROZWOJU	STAN STABILNY W DZIAŁALNOŚCI PODMIOTU	WYSTĘPOWAŁY PRZEJŚCIOWE PROBLEMY	SYTUACJA BYŁA TRUDNA
Średnie i duże przedsiębiorstwo	5	21	57	14	3
Stan aktualny (październik/listopad 2020)					
Mikro przedsiębiorstwo	1	2	41	32	24
w tym samozatrudnieni	1	4	40	33	23
Małe przedsiębiorstwo	1	5	46	29	19
Średnie i duże przedsiębiorstwo	1	5	54	25	15

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji (n=1193).

Pytanie o spodziewane zmiany w okresie trzech miesięcy w zakresie finansów podmiotów przyniosło zróżnicowany poziom odpowiedzi wg grup wielkości badanych jednostek. Pogorszenia najbardziej obawiają się małe podmioty, wśród których odpowiedź tę zaznaczyło 60% respondentów. Z kolei najmniejszy odsetek obaw odnotowano w grupie średnich i dużych podmiotów. Również z tej ostatniej grupy najsilniej płynie stosunkowo optymistyczne przesłanie o stabilności i poprawie sytuacji finansowej, do którego przyłącza się 30% podmiotów z tej kategorii wielkości.

Wykres 3. Spodziewane zmiany w zakresie stanu finansów w przeciągu trzech najbliższych miesięcy wg klas wielkości ankietowanych podmiotów gospodarki narodowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji (n=1193).

Znacznie większe zróżnicowanie niż w ujęciu wielkości podmiotów obserwowane jest w przypadku rodzajów działalności. Jak wspomniano na wstępie, podmioty zgrupowano wg sekcji zgodnie z opracowaniami Głównego Urzędu Statystycznego. Odmienne należy podchodzić do kategorii „przemysłów czasu wolnego”, która jest definiowana „w poprzek” Polskiej Klasyfikacji Działalności, łącząc podmioty z różnych sekcji.

Na koniec 2019 roku największe szanse na rozwój odczuwały grupy sekcji związane z przemysłem, budownictwem i tzw. usługami materialnymi. Środkowe miejsce w rankingu zajmowały przemysły czasu

wolnego. Dla odmiany największa stabilność odczuwana była w działalności finansowej i ubezpieczeniowej oraz obsłudze nieruchomości.

Ocena bieżącej sytuacji finansowej w opinii respondentów wypadła znacznie gorzej. Sytuację jako stabilną, na zbliżonym poziomie do tego sprzed roku, oceniły jedynie podmioty zaliczone do przemysłu. W pozostałych grupach rodzajów działalności w ocenie stanu finansów jako stabilnego odnotowano spadek, najgłębszy w przypadku „przemysłów czasu wolnego”, gdzie różnica wyniosła -19 punktów procentowych. Jeszcze głębsze zmiany dotyczyły zdolności rozwojowych firm. O ile na koniec 2019 roku stan finansów jako wzrostowy/rozwojowy oceniało od 39% respondentów w przypadku przemysłu do 23% w przypadku pozostałych usług, to już w bieżącej ocenie możliwości wzrostu/rozwwoju dostrzega od 7% przedstawicieli podmiotów przemysłowych i podmiotów prowadzących działalność finansową i ubezpieczeniową, po 3% podmiotów działających w pozostałych usługach.

Tabela 3. Stan finansów podmiotów gospodarki narodowej na koniec 2019 roku i obecnie – struktura odpowiedzi wg grup rodzajów działalności podmiotów

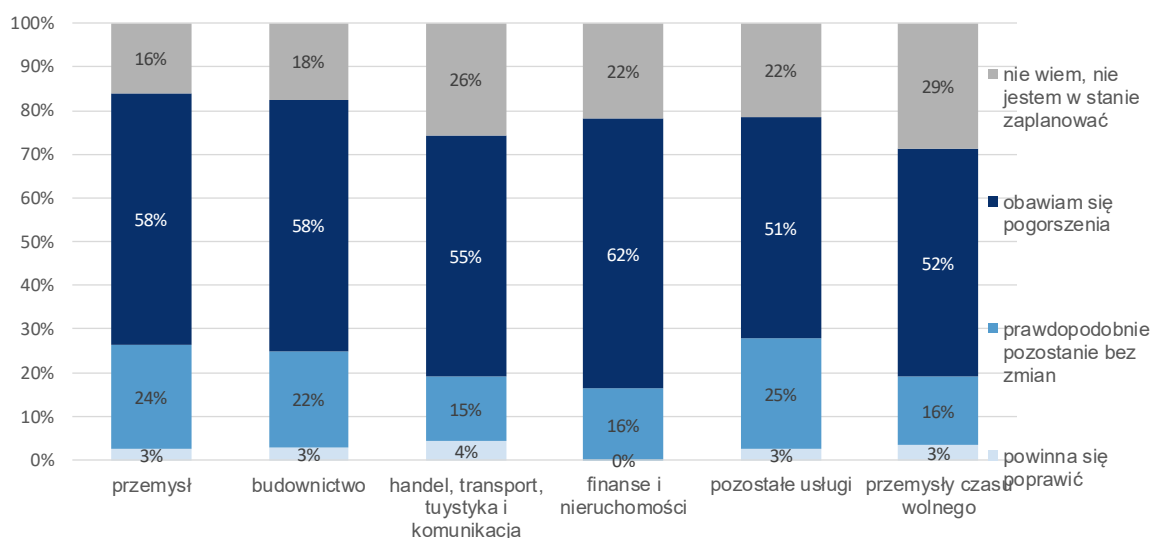
WIELKOŚĆ PODMIOTU	PODMIOT MIAŁ OKRES INTENSYWNEGO WZROSTU/ROZWOJU	PODMIOT MIAŁ OKRES WZROSTU/ROZWOJU	STAN STABILNY W DZIAŁALNOŚCI PODMIOTU	WYSTĘPOWAŁY PRZEJŚCIOWE PROBLEMY	SYTUACJA BYŁA TRUDNA
	W PROCENTACH				
Stan na koniec 2019 roku					
Przemysł	11	28	47	10	5
Budownictwo	17	20	52	11	1
Handel, naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja	11	27	47	11	4
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości	2	25	65	7	0
Pozostałe usługi	8	16	63	11	3
„Przemysł czasu wolnego”	12	22	53	10	3
Stan aktualny (październik/listopad 2020)					
Przemysł	2	5	47	30	17
Budownictwo	1	4	46	38	13
Handel, naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja	1	4	37	31	28
Działalność finansowa	0	7	60	16	16

WIELKOŚĆ PODMIOTU	PODMIOT MIAŁ OKRES INTENSYWNEGO WZROSTU/ROZWOJU	PODMIOT MIAŁ OKRES WZROSTU/ROZWOJU	STAN STABILNY W DZIAŁALNOŚCI PODMIOTU	WYSTĘPOWAŁY PRZEJŚCIOWE PROBLEMY	SYTUACJA BYŁA TRUDNA
	W PROCENTACH				
i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości					
Pozostałe usługi	1	2	48	28	22
„Przemysł czasu wolnego”	1	3	33	26	38

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji (n=1193).

W okresie najbliższych trzech miesięcy większość podmiotów, reprezentujących wszystkie rodzaje działalności, spodziewa się pogorszenia swojej sytuacji finansowej. Niestety również duży odsetek podmiotów jest w stanie „zawieszenia”, nie mogą zaplanować działań.

Wykres 4. Spodziewane zmiany sytuacji finansowej w przeciągu trzech najbliższych miesięcy wg klas wielkości podmiotów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji (n=1193).

Sytuacja kadrowa

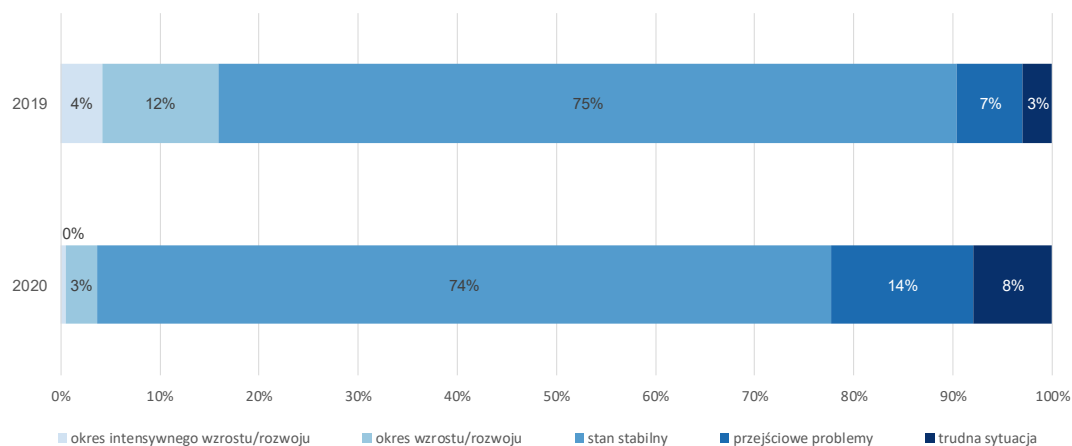
Utrzymanie stanu kadr, zarówno pod względem liczebności, jak i jakości jest chyba dla wszystkich podmiotów podstawą do umożliwienia powrotu do pełnego działania. Stąd różnego rodzaju rozwiązania, podejmowane niekiedy w uzgodnieniu z pracownikami, umożliwiające elastyczne podejście do wykonywania obowiązków służbowych, większe wykorzystanie potencjału cyfrowego, a w niektórych przypadkach również bolesne dla obu stron ograniczenia etatowe.

W zadanym pytaniu nie precyzowano dokładnych działań, ograniczając się jedynie do subiektywnej oceny przez respondenta sytuacji kadrowej we własnej firmie, zarówno według stanu na koniec 2019 roku, jak i stanu bieżącego oraz spodziewanych zmian w 3-miesięcznej perspektywie.

Pod koniec 2019 roku sytuację kadrową jako trudną lub „przejściowe trudności” oceniało 10% respondentów. Dla 16% okres ten kojarzył się z rozwojem, a nawet intensywnym rozwojem zespołu pracowniczego, nie wnikając, czy chodzi o podnoszenie kompetencji, czy przyrost ilościowy.

To samo pytanie zadane w kontekście sytuacji bieżącej nie dało już tak optymistycznej wizji. Z trudnościami zetknęło się już 22%, a rozwój w zakresie kadrowym dostrzega jedynie 3% respondentów.

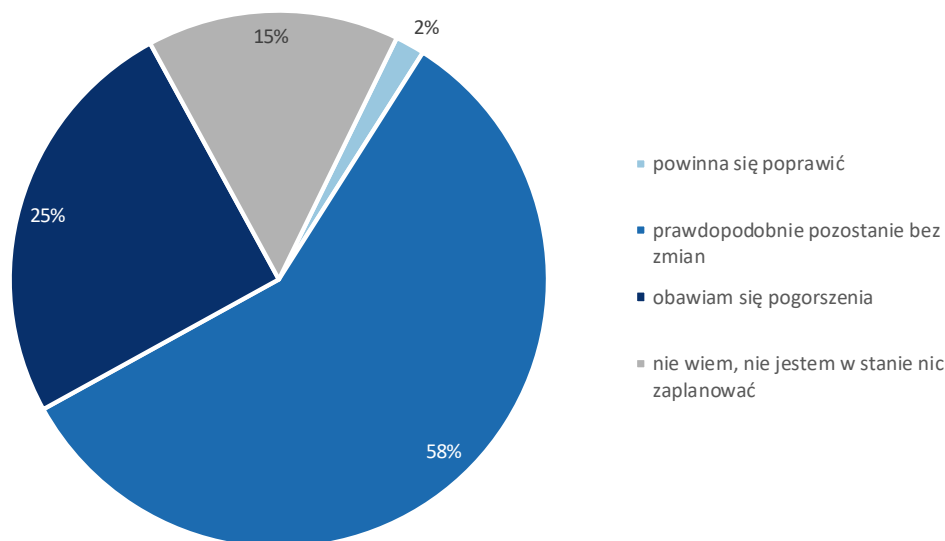
Wykres 5. Struktura odpowiedzi na pytanie o ubiegłoroczną i aktualną sytuację kadrową podmiotów gospodarki narodowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji (n=1128).

Jednocześnie rozkład odpowiedzi na pytanie związane z prognozą rozwoju sytuacji kadrowej w firmie wskazuje, że większość respondentów liczy na co najmniej utrzymanie obecnego stanu, jednak 1/4 obawia się zmian na gorsze.

Wykres 6. Spodziewane zmiany w przeciągu trzech najbliższych miesięcy w zakresie sytuacji kadrowej wg respondentów badania

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji (n=1128).

Sytuację kadrową na koniec 2019 roku najlepiej ocenili przedstawiciele podmiotów średnich i dużych, spośród których był najmniejszy odsetek firm wskazujących na problemy i jednocześnie największy odsetek firm wskazujących na rozwój. W zakresie stabilności zdecydowanie pierwszeństwo przypada firmom mikro, spośród których 81% zaznaczyło „stan stabilny”. Na wartość tę wpłynęły bez wątpienia zaliczone do tej samej kategorii firmy jednoosobowe, które w 86% deklarowały stan stabilny.

Zmiany w spojrzeniu na sytuację kadrową w obecnym okresie wiążą się z mocnym ograniczeniem wizji rozwojowych i mogących się pojawić problemach kadrowych. Tym niemniej odpowiedzi wskazujące na stabilną sytuację uległy tylko nieznacznemu obniżeniu, rzędu 1–2 punktów procentowych w poszczególnych kategoriach wielkości.

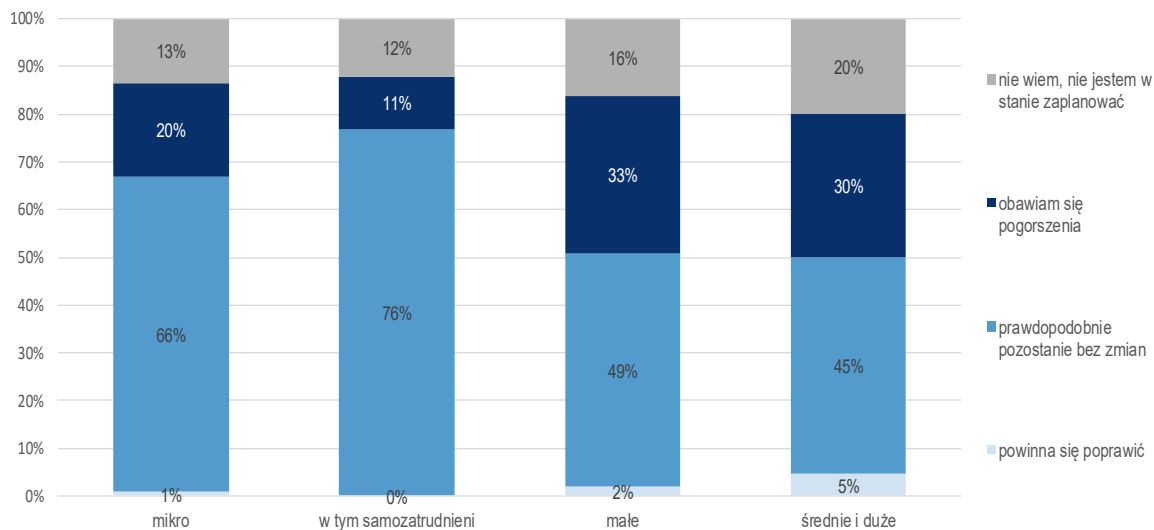
Tabela 4. Sytuacja kadrowa w podmiotach gospodarki narodowej na koniec 2019 roku i obecnie – struktura odpowiedzi wg klas wielkości podmiotów

WIELKOŚĆ PODMIOTU	PODMIOT MIAŁ OKRES INTENSYWNEGO WZROSTU/ROZWOJU	PODMIOT MIAŁ OKRES WZROSTU/ROZWOJU	STAN STABILNY W DZIAŁALNOŚCI PODMIOTU	WYSTĘPOWAŁY PRZEJŚCIOWE PROBLEMY	SYTUACJA BYŁA TRUDNA
	W PROCENTACH				
Stan na koniec 2019 roku					
Mikro przedsiębiorstwo	4	7	81	6	2
w tym samozatrudnieni	3	2	86	6	2
Małe przedsiębiorstwo	6	17	64	9	5
Średnie i duże przedsiębiorstwo	1	19	71	5	3
Stan aktualny (październik/listopad 2020)					
Mikro przedsiębiorstwo	1	2	41	32	24
w tym samozatrudnieni	1	4	40	33	23
Małe przedsiębiorstwo	1	5	46	29	19
Średnie i duże przedsiębiorstwo	1	5	54	25	15

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji (n=1128).

Przedstawiciele podmiotów, niezależnie od ich wielkości, różnią się w przewidywaniu zmian, jakie mogą nastąpić w przeciągu trzech miesięcy. Stabilność jest głównym założeniem dla grupy najmniejszych podmiotów. Jest to poniekąd efektem wliczenia do tej kategorii samozatrudnionych, dla których utrzymanie miejsca pracy stanowi podstawę egzystencji. Większe firmy są ostrożniejsze z daleko idącym optymizmem.

Wykres 7. Spodziewane zmiany w zakresie sytuacji kadrowej w przeciągu trzech najbliższych miesięcy wg klas wielkości ankietowanych podmiotów gospodarki narodowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji (n=1128).

Porównując opinie respondentów na temat sytuacji na koniec 2019 i 2020 roku, w ujęciu rodzajów działalności największy spadek odsetka firm odnotowujących rozwój wystąpił w przemyśle oraz w działalności finansowo-ubezpieczeniowej (wraz z obsługą nieruchomości) – o 15 punktów procentowych. Z kolei odsetek firm mających trudności zdecydowanie wzrósł w przypadku podmiotów zaliczonych do „przemysłów czasu wolnego” – o 18 punktów procentowych. Jak już wcześniej wspomniano, z ankiety wynika duże zaangażowanie firm w utrzymaniu stanu kadrowego, co objawia się m.in. wysokim odsetkiem odpowiedzi wskazujących na stan stabilny.

Tabela 5. Sytuacja kadrowa w podmiotach gospodarki narodowej na koniec 2019 roku i obecnie – struktura odpowiedzi wg rodzaju działalności podmiotów

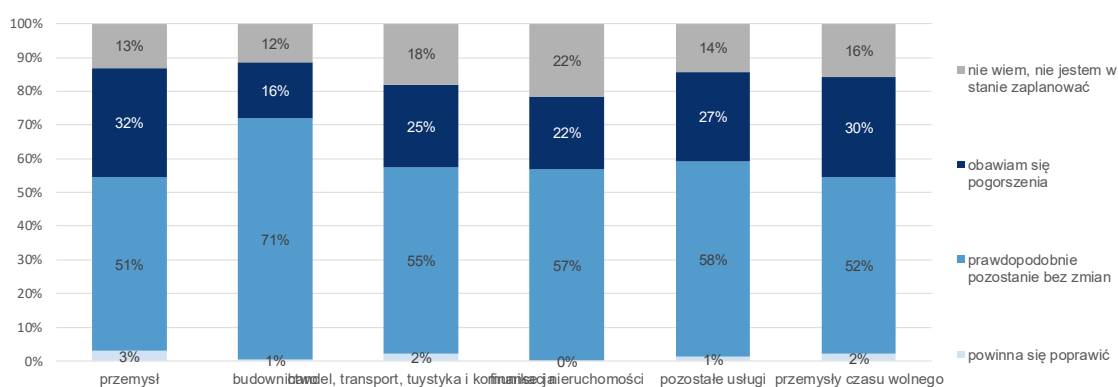
RODZAJ DZIAŁALNOŚCI	PODMIOT MIAŁ OKRES INTENSYWNEGO WZROSTU/ROZWOJU	PODMIOT MIAŁ OKRES WZROSTU/ROZWOJU	STAN STABILNY W DZIAŁALNOŚCI PODMIOTU	WYSTĘPOWAŁY PRZEJŚCIOWE PROBLEMY	SYTUACJA BYŁA TRUDNA
	W PROCENTACH				
Stan na koniec 2019 roku					
Przemysł	5	15	69	8	3
Budownictwo	8	9	77	4	2
Handel, naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja	4	12	74	8	1
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości	2	20	73	6	0
Pozostałe usługi	2	10	77	5	5

RODZAJ DZIAŁALNOŚCI	PODMIOT MIAŁ OKRES INTENSYWNEGO WZROSTU/ROZWOJU	PODMIOT MIAŁ OKRES WZROSTU/ROZWOJU	STAN STABILNY W DZIAŁALNOŚCI PODMIOTU	WYSTĘPOWAŁY PRZEJŚCIOWE PROBLEMY	SYTUACJA BYŁA TRUDNA
	W PROCENTACH				
„Przemysł czasu wolnego”	6	8	75	8	3
Stan aktualny (październik/listopad 2020)					
Przemysł	0	5	72	18	5
Budownictwo	1	3	79	12	6
Handel, naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja	1	3	71	17	8
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości	0	6	73	6	14
Pozostałe usługi	0	2	76	12	9
„Przemysł czasu wolnego”	0	5	72	18	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji (n=1128).

Prognozy na najbliższe trzy miesiące najbardziej optymistyczne są w przypadku „Budownictwa”. Z kolei pogorszenia sytuacji kadrowej obawia się „Przemysł” – zmiana taka zasygnalizowana była u niemal 1/3 respondentów, oraz „Przemysł czasu wolnego”.

Wykres 8. Spodziewane zmiany w zakresie sytuacji kadrowej w przeciągu trzech najbliższych miesięcy wg rodzajów działalności podmiotów gospodarki narodowej

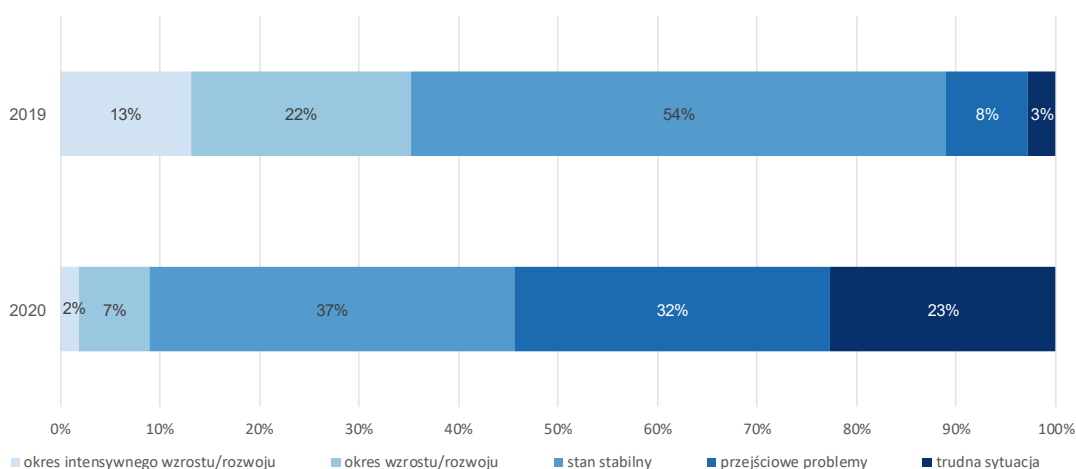

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji (n=1128).

Popyt na usługi/wyroby

Okres pandemii przyniósł drastyczne ograniczenie popytu na świadczone usługi i produkowane wyroby oferowane przez małopolskie podmioty. Oceniając popyt na usługi lub wyroby na koniec 2019 roku, 35% respondentów określiło stan firmy jako rozwojowy, a jedynie 11% przeżywało w tym czasie problemy. Na koniec 2020 roku proporcje te układały się zdecydowanie odmiennie: rozwojowych było tylko 9%, a firm z problemami 55%.

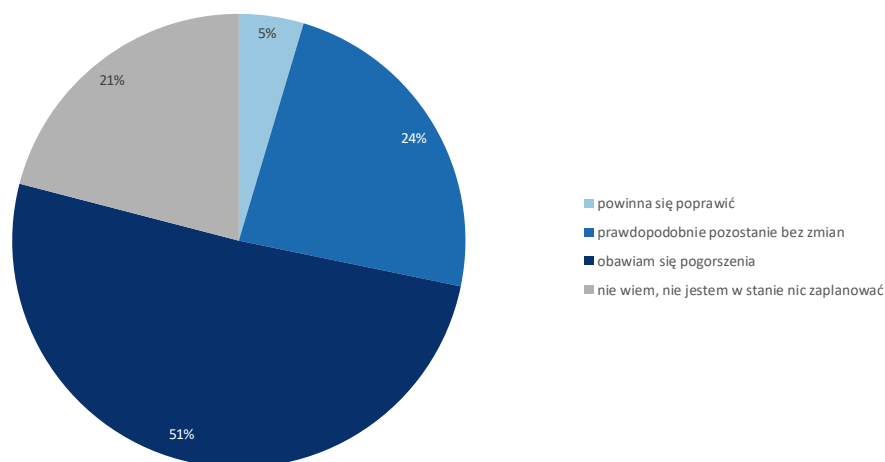
Wykres 9. Struktura odpowiedzi na pytanie o ubiegłoroczny i aktualny popyt na usługi/wyroby podmiotów gospodarki narodowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji (n=1169).

Również przyszłość nie jawi się w różowych kolorach – przeszło połowa respondentów obawia się dalszego zmniejszenia popytu w najbliższych trzech miesiącach, a jedynie 5% liczy na jego wzrost.

Wykres 10. Spodziewane zmiany w przeciągu trzech najbliższych miesięcy w zakresie popytu na usługi/wyroby wg respondentów badania

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji (n=1169).

Pod koniec 2019 roku sytuację jako rozwojową w największym odsetku wykazywały firmy małe. Jednocześnie była to grupa o jednym z najniższych odsetków firm mających problemy z popytem. Na koniec 2020 roku rolę takiego lidera, pomimo obserwowanych spadków, przejęły firmy średnie i duże, mające prawdopodobnie bardziej ustabilizowaną sytuację na rynku. W najtrudniejszej sytuacji znalazły się firmy mikro, w tym samozatrudnieni.

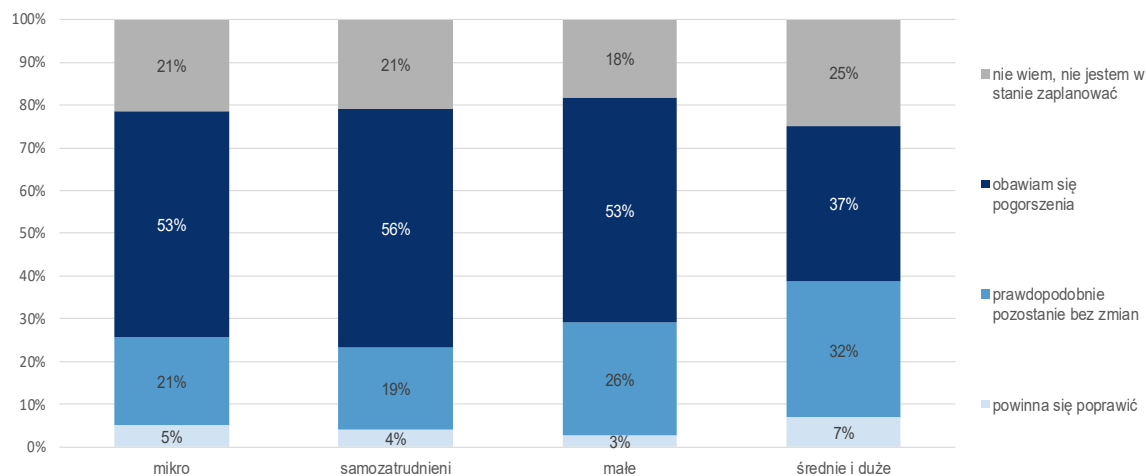
Tabela 6. Popyt na usługi/wyroby w podmiotach gospodarki narodowej na koniec 2019 roku i obecnie – struktura odpowiedzi wg klas wielkości podmiotów

WIELKOŚĆ PODMIOTU	PODMIOT MIAŁ OKRES INTENSYWNEGO WZROSTU/ROZWOJU	PODMIOT MIAŁ OKRES WZROSTU/ROZWOJU	STAN STABILNY W DZIAŁALNOŚCI PODMIOTU	WYSTĘPOWAŁY PRZEJŚCIOWE PROBLEMY	SYTUACJA BYŁA TRUDNA
W PROCENTACH					
Stan na koniec 2019 roku					
Mikro przedsiębiorstwo	14	20	53	9	3
w tym samozatrudnieni	14	19	52	10	3
Małe przedsiębiorstwo	13	25	53	7	3
Średnie i duże przedsiębiorstwo	8	23	60	9	0
Stan aktualny (październik/listopad 2020)					
Mikro przedsiębiorstwo	2	5	37	33	23
w tym samozatrudnieni	2	7	36	32	23
Małe przedsiębiorstwo	3	9	34	31	24
Średnie i duże przedsiębiorstwo	1	13	39	27	19

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji (n=1169).

Swoją przyszłość na najbliższe trzy miesiące najgorzej postrzegają samozatrudnieni. Na tle pozostałych podmiotów jednostki średnie i duże są źródłem optymizmu.

Wykres 11. Spodziewane zmiany w zakresie popytu na usługi/wyroby w przeciągu trzech najbliższych miesięcy wg klas wielkości ankietowanych podmiotów gospodarki narodowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji (n=1169).

Tabela 7. Popyt na usługi/wyroby w podmiotach gospodarki narodowej na koniec 2019 roku i obecnie – struktura odpowiedzi wg rodzaju działalności podmiotów

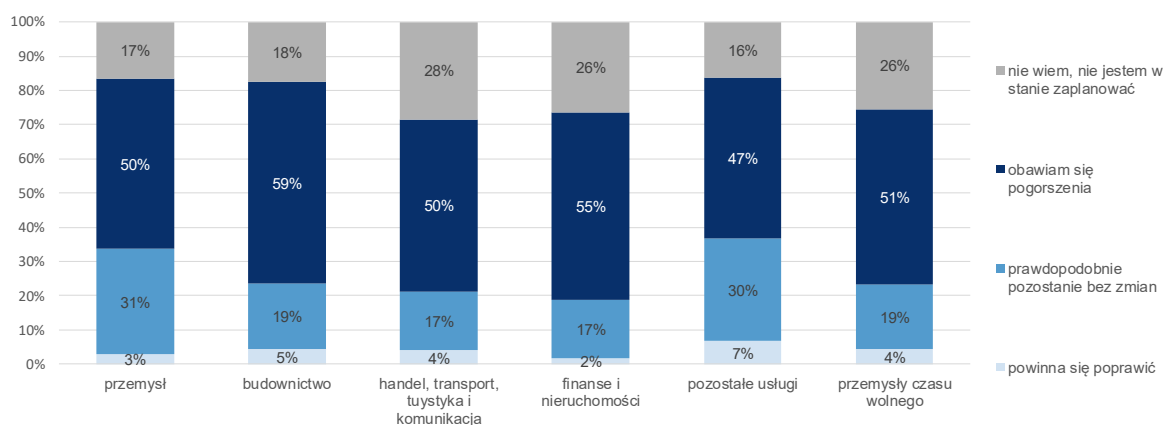
RODZAJ DZIAŁALNOŚCI	PODMIOT MIAŁ OKRES INTENSYWNEGO WZROSTU/ROZWOJU	PODMIOT MIAŁ OKRES WZROSTU/ROZWOJU	STAN STABILNY W DZIAŁALNOŚCI PODMIOTU	WYSTĘPOWAŁY PRZEJŚCIOWE PROBLEMY	SYTUACJA BYŁA TRUDNA
	W PROCENTACH				
Stan na koniec 2019 roku					
Przemysł	13	27	50	7	4
Budownictwo	19	18	49	13	2
Handel, naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja	13	20	55	8	3
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości	8	34	49	9	0
Pozostałe usługi	11	22	58	6	2
„Przemysł czasu wolnego”	17	19	54	6	3
Stan aktualny (październik/listopad 2020)					
Przemysł	2	11	37	34	16
Budownictwo	2	5	37	42	15
Handel, naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie	1	6	31	30	32

RODZAJ DZIAŁALNOŚCI	PODMIOT MIAŁ OKRES INTENSYWNEGO WZROSTU/ROZWOJU	PODMIOT MIAŁ OKRES WZROSTU/ROZWOJU	STAN STABILNY W DZIAŁALNOŚCI PODMIOTU	WYSTĘPOWAŁY PRZEJŚCIOWE PROBLEMY	SYTUACJA BYŁA TRUDNA
	W PROCENTACH				
i gastronomia, informacja i komunikacja					
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości	0	4	42	42	12
Pozostałe usługi	3	8	42	24	23
„Przemysł czasu wolnego”	2	5	28	25	40

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji (n=1169).

Najbliższa przyszłość zdaniem większości z prawie wszystkich grup działalności rysuje się nieciekawie. Stosunkowo najwięcej „ optymizmu ” przejawia się w odpowiedziach przedstawicieli „ Pozostałych usług ”, ale zastanawiająca jest głęboka obawa respondentów z firm budowlanych, którzy zdecydowanie bardziej pozytywnie wyrażali się w przypadku sytuacji kadrowej.

Wykres 12. Spodziewane zmiany w zakresie popytu na usługi/wyroby w przeciągu trzech najbliższych miesięcy wg rodzajów działalności podmiotów gospodarki narodowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji (n=1169).

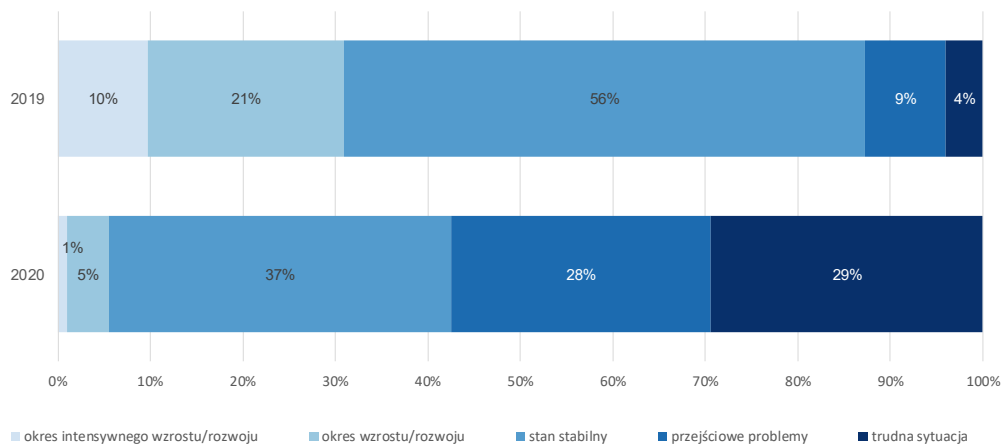
Realizacja planów biznesowych (np. inwestycje)

Celem postawienia pytania było uzyskanie odpowiedzi na temat ewentualnych zmian w przeciągu roku w zakresie wdrażania długofalowych programów rozwojowych firmy, np. w zakresie prowadzenia inwestycji. Prawdopodobna realizacja takich założeń gwarantuje rozwój firmy, problemy są przesłanką do stagnacji. Nie wszyscy respondenci zdecydowali się na udzielenie odpowiedzi, być może z uwagi na brak takich planów.

Oceniając sytuację na koniec 2019 roku niemal 1/3 ankietowanych przyznała, iż reprezentowany przez nich podmiot miał wówczas okres rozwoju. Zdecydowana większość wskazała na stabilizację w działalności. Całkowicie odmienne oceny pojawiły się w przypadku takiego samego pytania odnoszącego się do aktualnej

sytuacji. Tym razem w fazie rozwoju było jedynie 6% podmiotów, zmniejszył się również odsetek firm o stabilnej realizacji swoich założeń. Ponad 5-krotnie za to zwiększył się odsetek podmiotów przeżywających trudności.

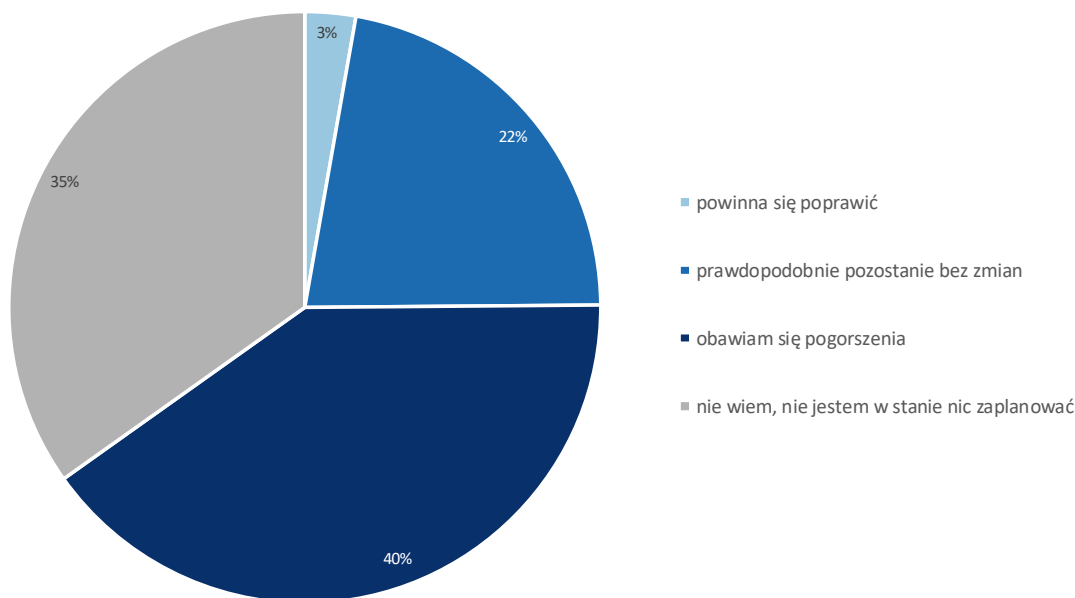
Wykres 13. Struktura odpowiedzi na pytanie o realizację planów biznesowych podmiotów gospodarki narodowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji (n=973).

W odniesieniu do najbliższych trzech miesięcy respondenci, jako najczęściej wskazywaną odpowiedź, wskazali co prawda pogorszenie sytuacji, ale jednocześnie 35% nie było w stanie ustosunkować się do kierunków zmian.

Wykres 14. Spodziewane zmiany w przeciągu trzech najbliższych miesięcy w zakresie realizacji planów biznesowych wg respondentów badania

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji (n=973).

Problemy z wdrażaniem swoich planów biznesowych najbardziej dotkliwie odczuły firmy jednoosobowe, w przypadku których odsetek odpowiedzi świadczących o problemach zwiększył się z 14% do 60%. Siłą rzeczy równie dużą różnicę musiały wykazać mikro podmioty, w skład których wchodziły samozatrudnieni.

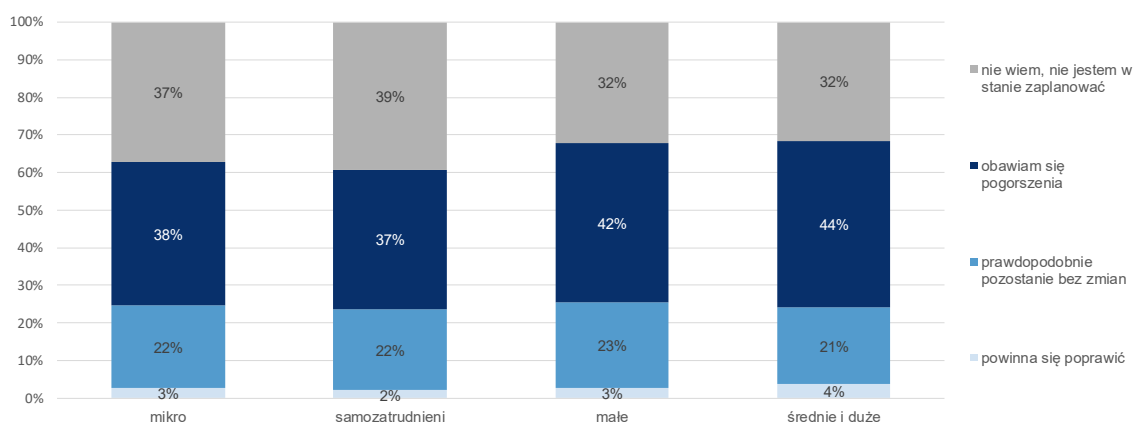
Tabela 8. Realizacja planów biznesowych w podmiotach gospodarki narodowej na koniec 2019 roku i obecnie – struktura odpowiedzi wg klas wielkości podmiotów

WIELKOŚĆ PODMIOTU	PODMIOT MIAŁ OKRES INTENSYWNEGO WZROSTU/ROZWOJU	PODMIOT MIAŁ OKRES WZROSTU/ROZWOJU	STAN STABILNY W DZIAŁALNOŚCI PODMIOTU	WYSTĘPOWAŁY PRZEJŚCIOWE PROBLEMY	SYTUACJA BYŁA TRUDNA
	W PROCENTACH				
Stan na koniec 2019 roku					
Mikro przedsiębiorstwo	9	19	60	8	4
w tym samozatrudnieni	7	17	61	9	5
Małe przedsiębiorstwo	11	24	52	9	4
Średnie i duże przedsiębiorstwo	10	26	51	12	2
Stan aktualny (październik/listopad 2020)					
Mikro przedsiębiorstwo	1	4	36	28	31
w tym samozatrudnieni	1	5	34	26	34
Małe przedsiębiorstwo	1	5	37	27	30
Średnie i duże przedsiębiorstwo	0	6	40	33	21

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji (n=973).

W ciągu najbliższych trzech miesięcy najbardziej pogorszenia sytuacji w realizacji planów biznesowych obawiają się średnie i duże podmioty. Może to być podyktowane szczegółowym planowaniem swojej działalności, co jest jak najbardziej pozytywnym działaniem, ale trudności pojawiają się przy każdorazowych zmianach. Mniejsze podmioty są bardziej elastyczne, stąd obawa przed pogorszeniem stosunkowo najslabiej zarysowana jest wśród samozatrudnionych.

Wykres 15. Spodziewane zmiany w zakresie realizacji planów biznesowych w przeciągu trzech najbliższych miesięcy wg rodzajów działalności podmiotów gospodarki narodowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji (n=973).

Problemy związane z realizacją planów biznesowych najbardziej dotknęły „Działalność finansową i ubezpieczeniową...”. Na koniec 2019 roku w fazie rozwoju było 32% podmiotów, przy 14% mających trudności. W okresie ankietyzacji proporcje te całkowicie się odwróciły: do fazy rozwojowej nie przyznaje się żaden respondent z tej grupy działalności, a do trudności 67%. Równie nieciekawa sytuacja jest w przypadku „Przemysłów czasu wolnego”, w gdzie spadek odsetka firm rozwojowych z 34% do 4% zbiegła się ze wzrostem odsetka firm odnotowujących trudności – z 12% do 68%.

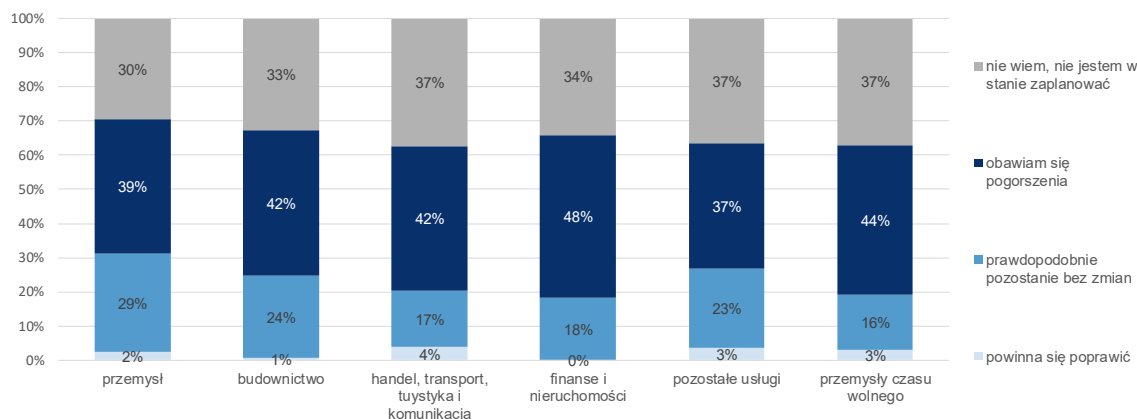
Tabela 10. Realizacja planów biznesowych w podmiotach gospodarki narodowej na koniec 2019 roku i obecnie – struktura odpowiedzi wg rodzaju działalności podmiotów

RODZAJ DZIAŁALNOŚCI	PODMIOT MIAŁ OKRES INTENSYWNEGO WZROSTU/ROZWOJU	PODMIOT MIAŁ OKRES WZROSTU/ROZWOJU	STAN STABILNY W DZIAŁALNOŚCI PODMIOTU	WYSTĘPOWAŁY PRZEJŚCIOWE PROBLEMY	SYTUACJA BYŁA TRUDNA
	W PROCENTACH				
Stan na koniec 2019 roku					
Przemysł	11	23	54	8	4
Budownictwo	13	21	53	10	3
Handel, naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja	12	22	55	7	5
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości	2	30	55	14	0
Pozostałe usługi	7	18	62	10	4
„Przemysł czasu wolnego”	12	22	54	8	4
Stan aktualny (październik/listopad 2020)					
Przemysł	1	6	45	27	21
Budownictwo	1	3	39	31	26
Handel, naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja	0	5	33	25	37
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości	0	0	33	47	19
Pozostałe usługi	1	4	36	28	30
„Przemysł czasu wolnego”	1	3	28	26	42

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji (n=973).

Zmian w perspektywie najbliższych trzech miesięcy w zakresie realizacji planów biznesowych najbardziej obawiają się podmioty zaliczone do „Działalności finansowej i ubezpieczeniowej, obsługi rynku nieruchomości”, gdzie niemal połowa respondentów wskazała na spodziewane pogorszenie w tej dziedzinie i ani jeden respondent nie dostrzegł możliwości poprawy.

Wykres 16. Spodziewane zmiany w zakresie realizacji planów biznesowych w przeciągu trzech najbliższych miesięcy wg rodzajów działalności podmiotów gospodarki narodowej

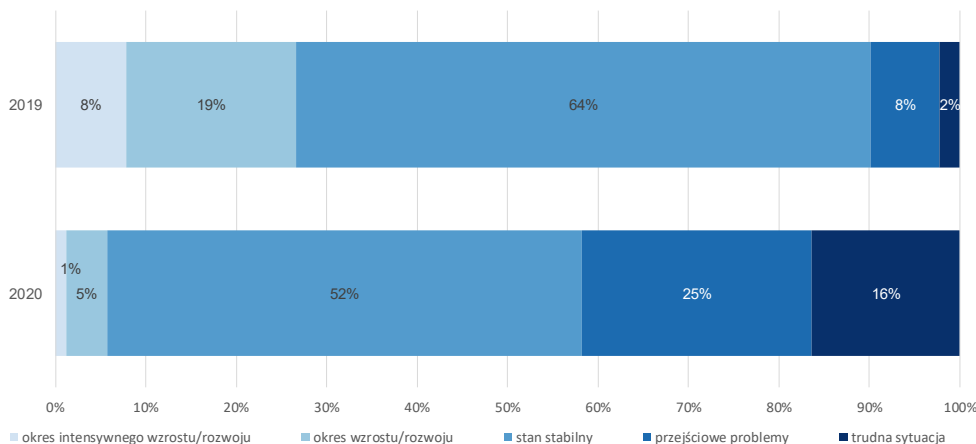
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji (n=973).

Współpraca krajowa

Prawidłowa działalność podmiotu musi być umiejscowiona w pewnej przestrzeni gospodarczej i społecznej. Wymaga to utrzymywania wzajemnej współpracy, kontaktów, wymiany doświadczeń, wzajemnego świadczenia usług itp. Okres epidemii spowodował ograniczenia w ramach interakcji bezpośrednich, osobistych, ale jednocześnie wypracował szereg rozwiązań opartych na rozwiązaniach cyfrowych. Pytanie miało na celu ocenę zmian we wzajemnych relacjach na rynku krajowym.

W ocenie przedstawionej na koniec 2019 roku dominowała stabilność w kontaktach krajowych, wyrażana przez niemal 2/3 podmiotów. Znaczący udział (ok. 1/4) stanowiły podmioty, w których powiązania krajowe się rozwijały. Okres epidemii mocno wygasił tę współpracę. Chociaż wciąż ponad połowa podmiotów uznaje ten aspekt działalności za stabilny, problemy zaczęły być dostrzegalne w ponad 1/3 badanych jednostek. Oznacza to m.in., że elektronika nie potrafi w pełni zastąpić żywego kontaktu.

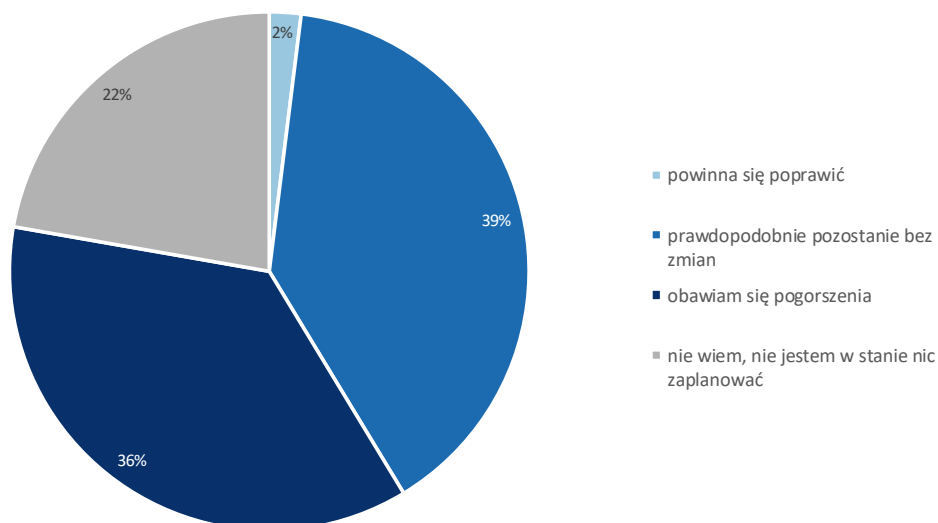
Wykres 17. Struktura odpowiedzi na pytanie o współpracę krajową podmiotów gospodarki narodowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji (n=1016).

Zdaniem respondentów w najbliższych trzech miesiącach spodziewać można się raczej stabilizacji niż pogorszenia. Jest to jeden z niewielu aspektów działalności, w którym nie dominują pesymistyczne nuty.

Wykres 18. Spodziewane zmiany w przeciągu trzech najbliższych miesięcy w zakresie współpracy krajowej wg respondentów badania

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji (n=1016).

Skutki ograniczeń kontaktów krajowych najbardziej odczuły podmioty średnie i duże. Może to być związane ze znacznie szerzej utrzymywaną współpracą, nie ograniczającą się wyłącznie do rynku lokalnego.

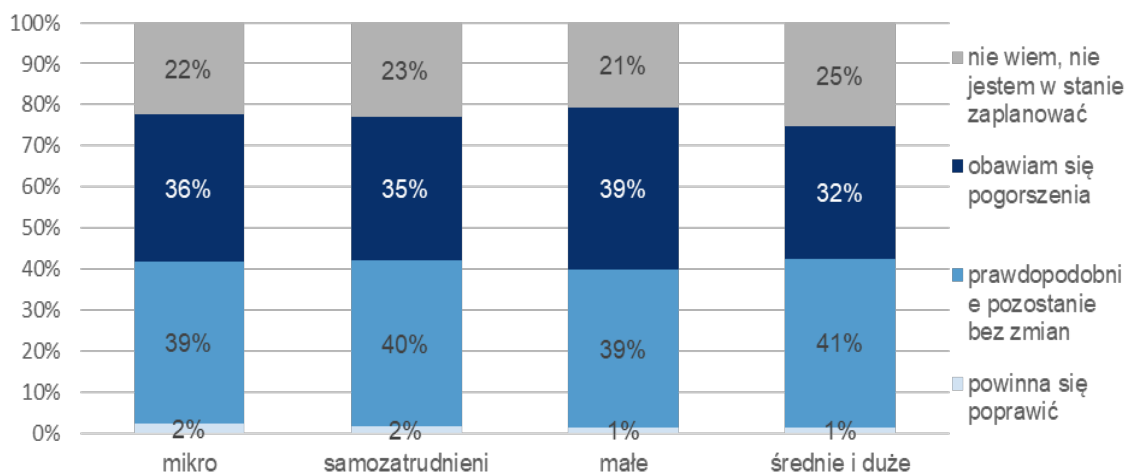
Tabela 11. Współpraca krajowa podmiotów gospodarki narodowej na koniec 2019 roku i obecnie – struktura odpowiedzi wg klas wielkości podmiotów

WIELKOŚĆ PODMIOTU	PODMIOT MIAŁ OKRES INTENSYWNEGO WZROSTU/ROZWOJU	PODMIOT MIAŁ OKRES WZROSTU/ROZWOJU	STAN STABILNY W DZIAŁALNOŚCI PODMIOTU	WYSTĘPOWAŁY PRZEJŚCIOWE PROBLEMY	SYTUACJA BYŁA TRUDNA
	W PROCENTACH				
Stan na koniec 2019 roku					
Mikro przedsiębiorstwo	9	18	63	8	2
w tym samozatrudnieni	11	17	58	10	4
Małe przedsiębiorstwo	8	20	64	6	2
Średnie i duże przedsiębiorstwo	4	21	63	10	3
Stan aktualny (październik/listopad 2020)					
Mikro przedsiębiorstwo	1	5	52	24	18
w tym samozatrudnieni	1	5	52	25	17
Małe przedsiębiorstwo	1	3	56	26	14
Średnie i duże przedsiębiorstwo	1	5	48	32	15

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji (n=1016).

We wszystkich grupach wielkości prognoza na najbliższe trzy miesiące jest bardzo zbliżona, z niewielką przewagą oczekiwania stabilności nad pogorszeniem sytuacji.

Wykres 19. Spodziewane zmiany w zakresie współpracy krajowej w przeciągu trzech najbliższych miesięcy wg rodzajów działalności podmiotów gospodarki narodowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji (n=1016).

Wśród rodzajów działalności najgłębszy spadek dotknął „Przemysł czasu wolnego”, w którym odsetek firm odczuwających rozwój zmniejszył się z 33% w 2019 roku do 5% w 2020 roku, przy jednoczesnym wzroście odsetka firm mających trudności z 8% do 50%. Stosunkowo najlepiej sytuacja w tej dziedzinie przedstawia się w przypadku podmiotów zaliczonych do „Budownictwa”.

Tabela 12. Współpraca krajowa w podmiotach gospodarki narodowej na koniec 2019 roku i obecnie – struktura odpowiedzi wg rodzaju działalności podmiotów

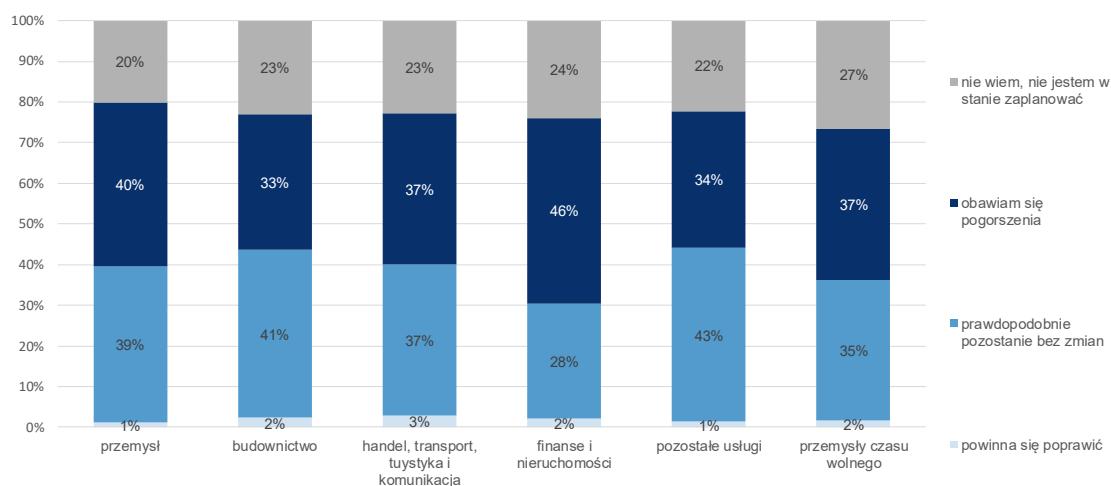
RODZAJ DZIAŁALNOŚCI	PODMIOT MIAŁ OKRES INTENSYWNEGO WZROSTU/ROZWOJU	PODMIOT MIAŁ OKRES WZROSTU/ROZWOJU	STAN STABILNY W DZIAŁALNOŚCI PODMIOTU	WYSTĘPOWAŁY PRZEJŚCIOWE PROBLEMY	SYTUACJA BYŁA TRUDNA
	W PROCENTACH				
Stan na koniec 2019 roku					
Przemysł	6	22	65	4	2
Budownictwo	12	19	59	10	1
Handel, naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja	8	19	63	8	2
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości	0	24	59	17	0
Pozostałe usługi	8	15	67	6	4
„Przemysł czasu wolnego”	11	21	59	5	3
Stan aktualny (październik/listopad 2020)					
Przemysł	1	5	55	25	14
Budownictwo	1	6	59	26	8

RODZAJ DZIAŁALNOŚCI	PODMIOT MIAŁ OKRES INTENSYWNEGO WZROSTU/ROZWOJU	PODMIOT MIAŁ OKRES WZROSTU/ROZWOJU	STAN STABILNY W DZIAŁALNOŚCI PODMIOTU	WYSTĘPOWAŁY PRZEJŚCIOWE PROBLEMY	SYTUACJA BYŁA TRUDNA
	W PROCENTACH				
Handel, naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja	2	4	51	23	20
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości	0	2	52	34	11
Pozostałe usługi	1	4	49	26	20
„Przemysł czasu wolnego”	2	3	45	23	28

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji (n=1016).

W przypadku spodziewanych zmian w ciągu kolejnych trzech miesięcy największe obawy zauważalne są w przypadku podmiotów z grup działalności „Działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości”.

Wykres 20. Spodziewane zmiany w zakresie współpracy krajowej w przeciągu trzech najbliższych miesięcy wg rodzajów działalności podmiotów gospodarki

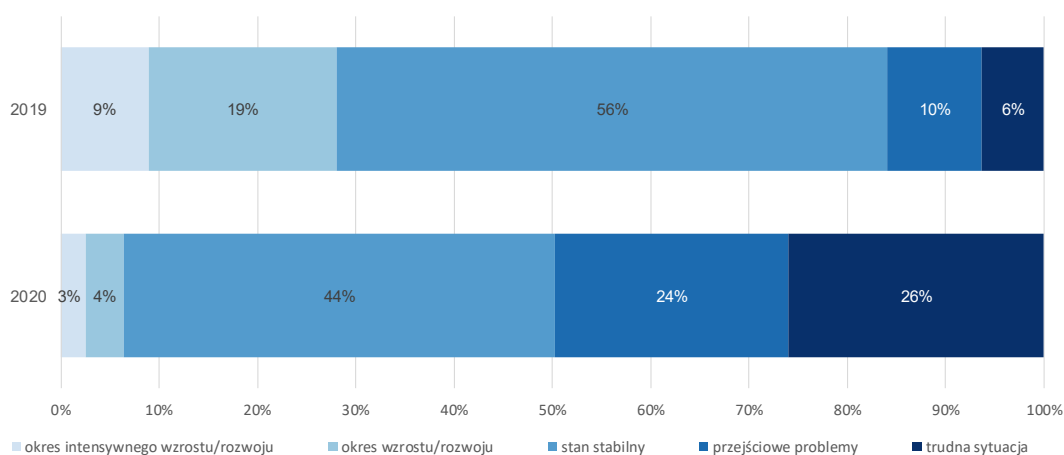
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji (n=1016).

Współpraca międzynarodowa

W zakresie współpracy międzynarodowej wypowiedziało się 427 respondentów (na 1200 objętych badaniem), co obrazuje w przybliżeniu powiązania podmiotów z rynkiem ponadnarodowym.

Wyrażone opinie wskazują na duże trudności w utrzymywaniu kontaktów międzynarodowych, które pojawiły się na przestrzeni roku. Nie zadawano dodatkowych pytań o przyczyny takich zmian, ale samo ograniczenie w ruchu międzynarodowym jest wystarczającą przesłanką do wnioskowania o źródłach takiego stanu rzeczy.

Wykres 21. Struktura odpowiedzi na pytanie o współpracę międzynarodową podmiotów gospodarki narodowej

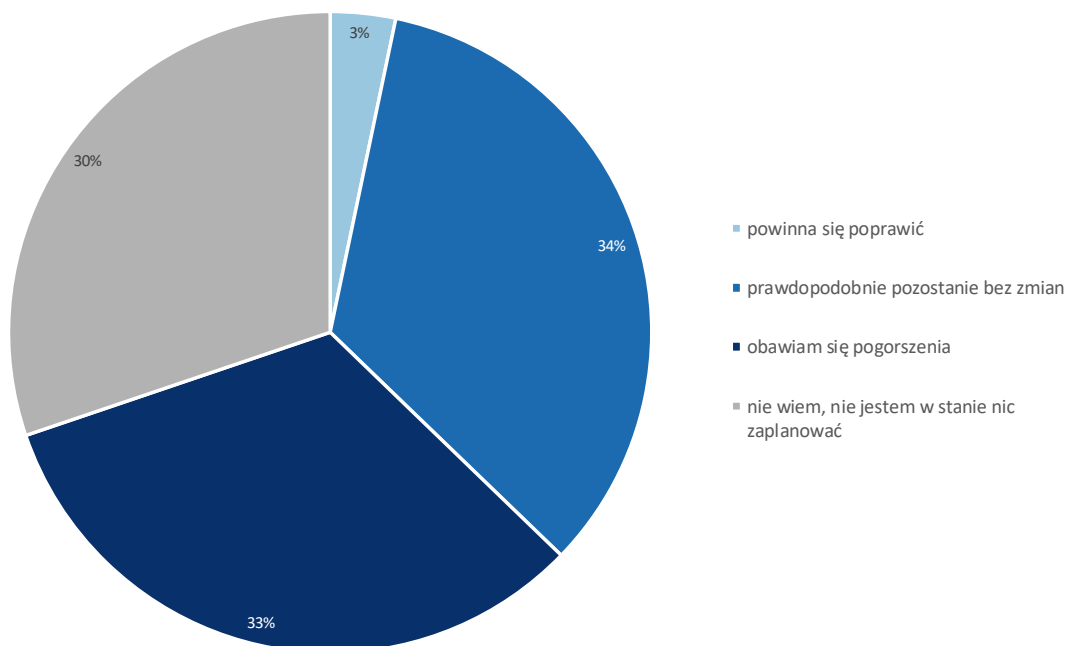

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji (n=427).

Odpowiedzi na pytanie dotyczące spodziewanych zmian w okresie najbliższych trzech miesięcy rozkładają się wyjątkowo symetrycznie: po około 1/3 odpowiedzi padło na utrzymanie stanu, pogorszenie i niewiadomą. Poprawę dostrzega tylko niewielki odsetek respondentów.

Z uwagi na niewielką liczbę udzielonych odpowiedzi przekroje wg klas wielkości i rodzaju działalności obarczone byłyby dużą niepewnością, stąd rezygnacja z ich prezentacji.

Wykres 22. Spodziewane zmiany w przeciągu trzech najbliższych miesięcy w zakresie współpracy międzynarodowej wg respondentów

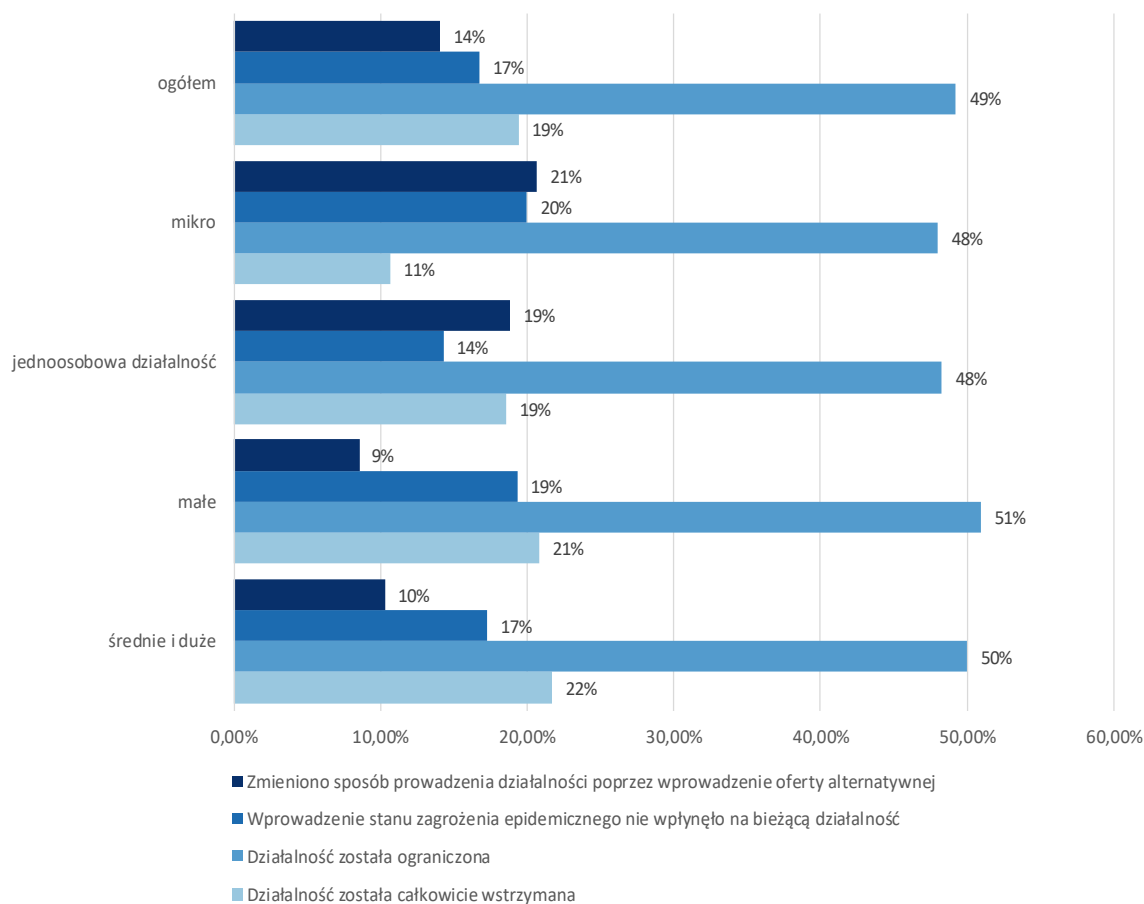
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji (n=427).

DZIAŁANIA PODEJMOWANE W PODMIOTACH GOSPODARKI NARODOWEJ W CELU PRZECIWDZIAŁANIA SKUTKOM EPIDEMII COVID-19

Pierwsza reakcja właścicieli i kierownictwa podmiotów na informację o pojawieniu się epidemii koronawirusa, ogłoszeniu stanu epidemicznego i wprowadzanych w związku z tym ograniczeniach w wielu przypadkach determinowała dalszy tryb postępowania, mający wpływ na wszystkie elementy składające się na działalność podmiotu (finanse, kadry, zamówienia itp.). Odpowiedzi na to pytanie udzielili wszyscy respondenci.

Niemal połowa z badanych podmiotów ograniczyła swoją działalność, np. poprzez zmniejszenie liczby klientów, ograniczenie wielkości produkcji i świadczonych usług, a prawie co piąty podmiot stanął wobec konieczności całkowitego wstrzymania działalności. Jedynie nieliczni nie odczuli w pierwszym momencie działania epidemii. Dodatkowe działania, nie wymienione w zaproponowanej kafeterii, zadeklarowało poniżej 1% odpowiadających.

Wykres 23. Działania podejmowane przez podmioty gospodarki narodowej w reakcji na wprowadzenie stanu epidemicznego wg wielkości podmiotów

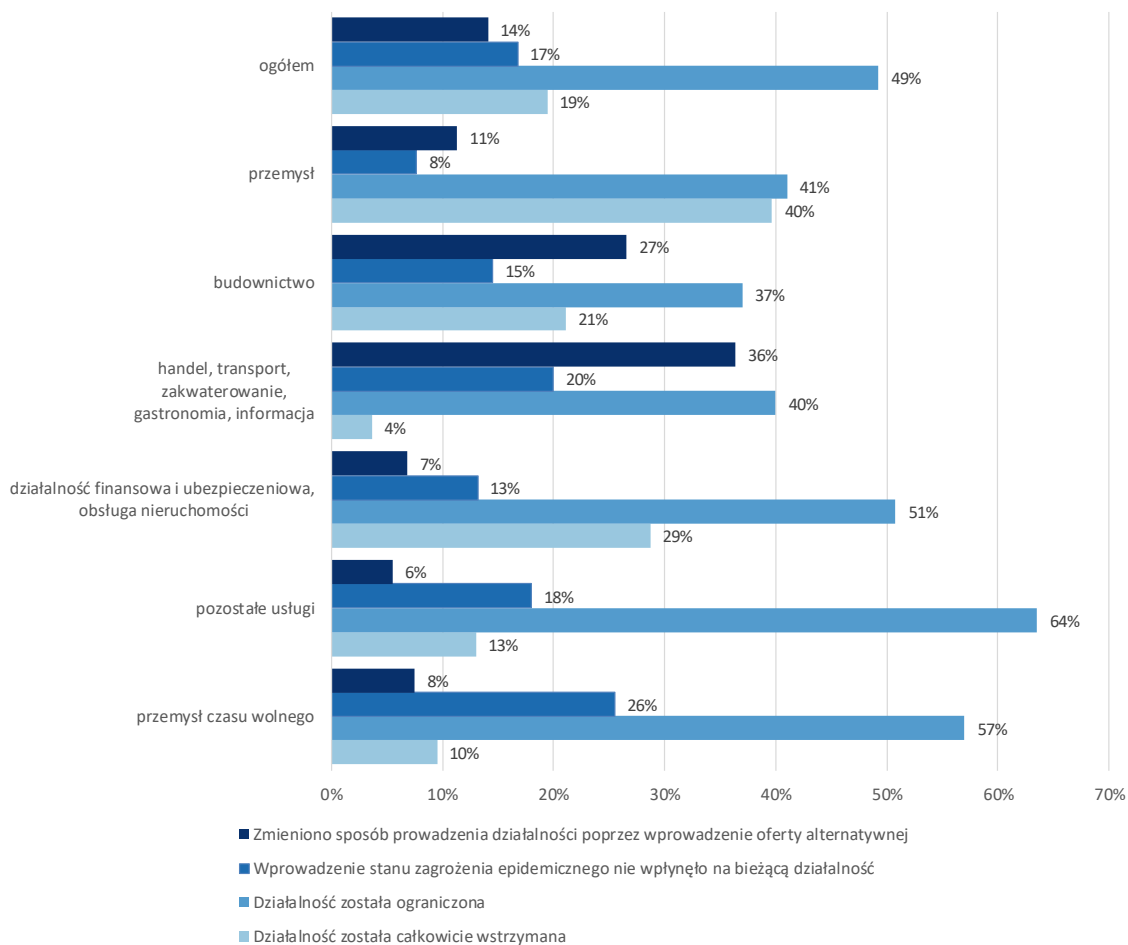

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji (n=1200).

Na wstrzymanie działalności nie mogli sobie pozwolić samozatrudnieni i firmy mikro, elastycznie przechodząc do innych form świadczenia. Natomiast pozostałe działania podejmowane przez firmy były na zbliżonym poziomie.

W przypadku rodzajów działalności zróżnicowanie odpowiedzi okazało się znacznie większe – całkowite wstrzymanie pracy zadeklarowało nawet 40% podmiotów zaliczonych do „Przemysłów czasu wolnego”. Odsetek ten automatycznie przełożył się na zwiększenie takiego samego wskaźnika w grupach działalności związanych z kulturą, sportem, rekreacją, noclegami i gastronomią.

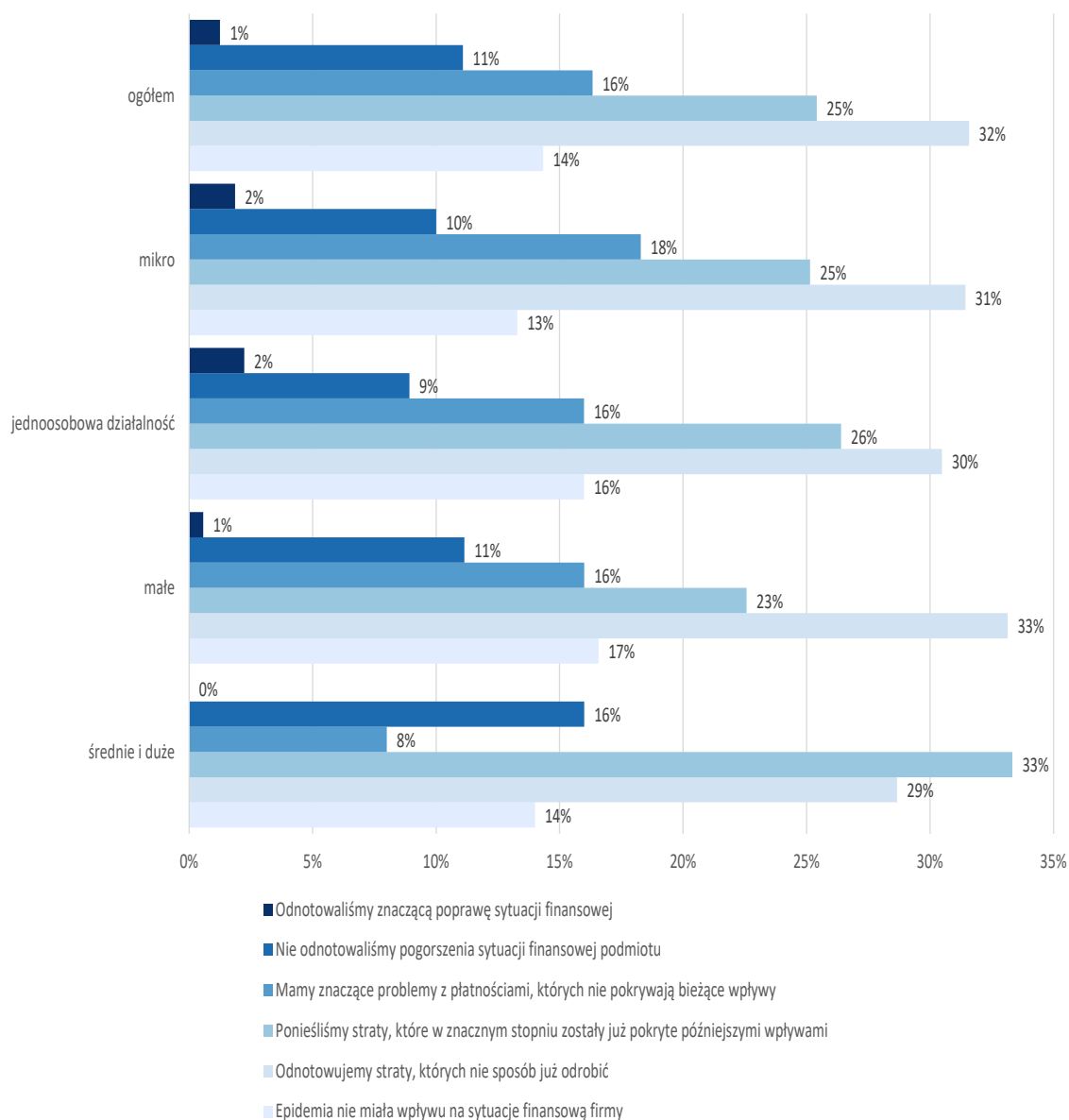
Wykres 24. Działania podejmowane przez podmioty gospodarki narodowej w reakcji na wprowadzenie stanu epidemicznego wg rodzaju działalności podmiotów

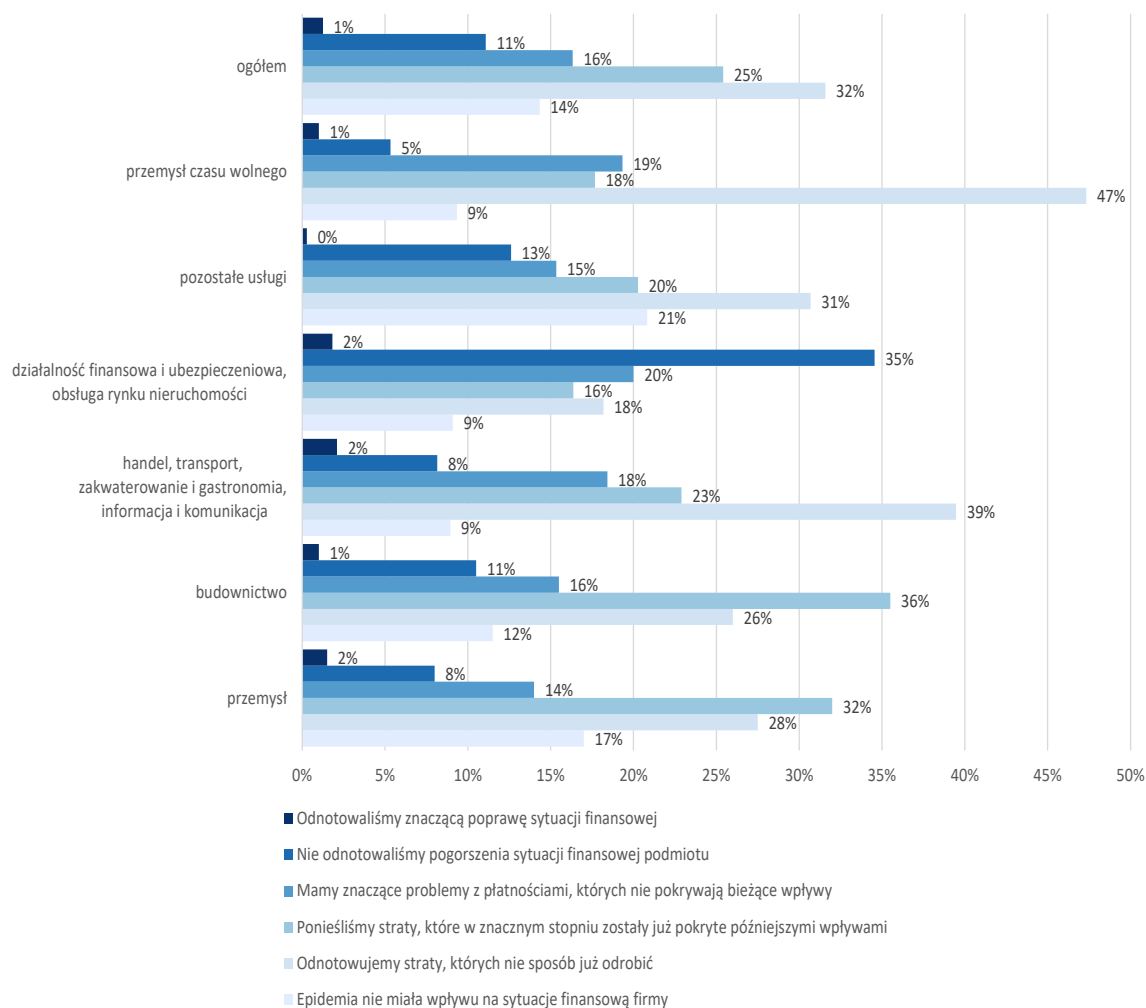
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji (n=1200).

Sytuacja finansowa w okresie pandemii w ocenie respondentów

Niezależnie od oceny bieżącej i aktualnej sytuacji finansowej beneficjenci zostali poproszeni o wyrażenie opinii na temat sytuacji finansowej własnego podmiotu w okresie epidemii. Ocena zaprezentowana jest w formie graficznej wg klas wielkości podmiotów i rodzajów działalności.

Wykres 25. Sytuacja finansowa w okresie pandemii w ocenie respondentów wg klas wielkości

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji (n=1200).

Wykres 26. Sytuacja finansowa w okresie pandemii w ocenie respondentów wg grup rodzajów działalności

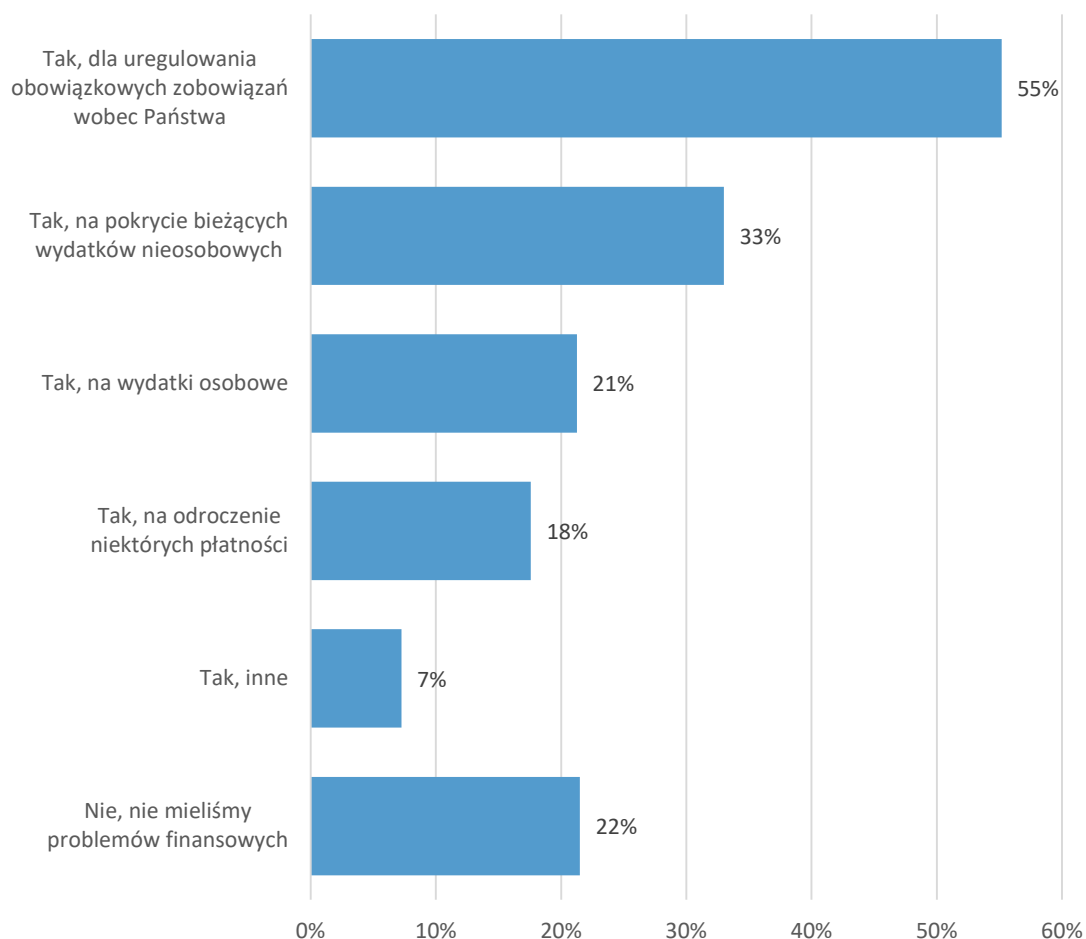
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji (n=1200).

Dodatkowym pytaniem w zakresie finansów podmiotu było pytanie o poszukiwanie wsparcia finansowego służącego poprawie warunków prowadzenia działalności wywołanych epidemią. Przyjęto następującą kategoryzację odpowiedzi:

- Tak, dla uregulowań obowiązkowych wobec Państwa. Do tej kategorii zaliczone są np. składki na ZUS, podatki VAT, akcyza itp.,
- Tak, na pokrycie bieżących wydatków nieosobowych. Wchodzą tu wszystkie wydatki związane z codzienną działalnością podmiotu, np. czynsz, należności za energię i media, zakup towarów i usług, spłata kredytów i pożyczek, bieżące zobowiązania.
- Tak, na wydatki osobowe,
- Tak, na odroczenie niektórych płatności,
- Tak, inne,
- Nie, nie mieliśmy problemów finansowych.

Oczywiście podmioty mogły zaznaczyć kilka odpowiedzi, przykładowo brak środków na wydatki osobowe na ogół wiąże się również z brakiem środków na pochodne od wynagrodzeń, które zaliczono do zobowiązań wobec Państwa.

Wykres 27. Poszukiwanie wsparcia finansowego służącego poprawie warunków prowadzenia działalności – odsetek zaznaczonych odpowiedzi w odniesieniu do całej populacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji (n=1200).

Tabela 13. Poszukiwanie wsparcia finansowego służącego poprawie warunków prowadzenia działalności wg klas wielkości i rodzajów działalności – odsetek zaznaczonych odpowiedzi w odniesieniu do odpowiadającej danej kategorii populacji

WYSZCZEGÓLNIENIE	TAK, DLA UREGULOWANIA OBOWIĄZKOWYCH ZOBOWIĄZAŃ WOBEC PAŃSTWA	TAK, NA POKRYCIE BIEŻĄCYCH WYDATKÓW NIEOSOBOWYCH	TAK, NA WYDATKI OSOBOWE	TAK, NA ODROCZENIE NIEKTÓRYCH PŁATNOŚCI	TAK, INNE	NIE, NIE MIELIŚMY PROBLEMÓW FINANSOWYCH
	W PROCENTACH					
Struktura wg grup wielkości podmiotów						
Mikro przedsiębiorstwo	58	36	17	15	6	23
w tym samozatrudnieni	54	31	10	11	8	25
Małe przedsiębiorstwo	63	35	28	23	8	23
Średnie i duże przedsiębiorstwo	51	30	34	25	14	20
Struktura wg klas wielkości podmiotów						
Przemysł	56	28	19	18	8	23
Budownictwo	57	28	16	11	6	26
Handel, naprawa pojazdów samochodowych, transport	65	44	25	24	7	17

i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja						
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości	59	27	25	14	2	31
Pozostałe usługi	54	34	25	18	10	26
Przemysł czasu wolnego	67	48	30	27	9	13

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji (n=1132).

Przyjęte rozwiązania w zakresie spraw kadrowych

Jak wynika z wcześniejszej analizy, sprawy kadrowe stanowią szczególnie istotny element prowadzenia działalności, z uwagi na powszechne dążenie do ochrony i utrzymania swojej załogi. Zdecydowana większość respondentów stwierdziła, iż epidemia nie miała wpływu na sytuację kadrową. Tym niemniej dla pewnej części podmiotów bieżąca sytuacja wymusiła podjęcie decyzji.

Zadane pytanie dotyczyło zmian wprowadzonych w ankietowanych podmiotach w porównaniu do stanu sprzed epidemii. Respondenci mogli zaznaczyć do 2 odpowiedzi, stąd prezentowana poniżej struktura może nie sumować się na 100%. W odpowiedziach „inne” respondenci podkreślali utrzymanie zatrudnienia dzięki wsparciu z tarczy antykryzysowej oraz odczuwanie braków kadrowych z uwagi na przebywanie pracowników na kwarantannie.

Tabela 14. Sytuacja kadrowa w porównaniu do stanu sprzed epidemii – struktura odpowiedzi wg klas wielkości podmiotów

WYSZCZEGÓLNIENIE	KLASA WIELKOŚCI PODMIOTU				
	MIKRO PODMIOTY		MAŁE	ŚREDNIE I DUŻE	OGÓŁEM
	RAZEM	W TYM SAMOZATRUDNIENI			
	W PROCENTACH				
Epidemia nie miała wpływu na sytuację kadrową	70	84	52	39	61
Zatrudnienie zostało ograniczone i brak na razie przesłanek do jego zwiększenia	18	13	22	21	19
Zatrudnienie zostało początkowo zredukowane, a następnie odtworzone	3	0	6	2	4
Zatrudnienie zostało utrzymane kosztem obniżenia wynagrodzenia	4	1	7	10	6
Zatrudnienie zostało utrzymane, lecz planujemy redukcję	3	0	6	12	5
Przyjmujemy dodatkowych pracowników do pracy	2	0	5	8	3
Zmieniono organizację pracy – część osób pracuje zdalnie, praca hybrydowa	5	3	12	26	10
Zmieniono organizację pracy w zakresie wykorzystywania urlopów (zaległych lub bieżących)	3	1	5	15	5
Inne	1	0	2	0	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji (n=931).

Tabela 15. Sytuacja kadrowa w porównaniu do stanu sprzed epidemii - struktura odpowiedzi wg klas wielkości podmiotów

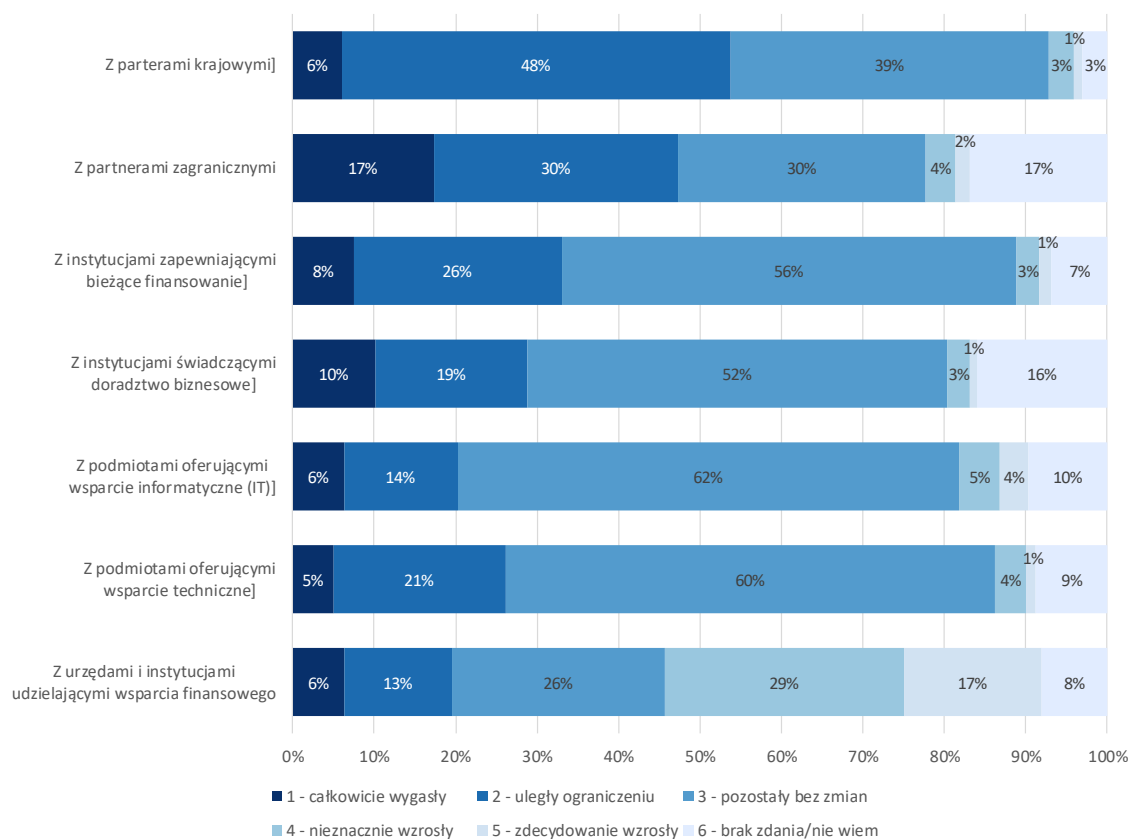
WYSZCZEGÓLNIENIE	RODZAJ DZIAŁALNOŚCI						
	PRZEMYSŁ	BUDOWNICTWO	HANDEL, TRANSPORT, ZAKWATEROWANIE I GASTRONOMIA, INFORMACJA I KOMUNIKACJA	DZIAŁALNOŚĆ FINANSOWA I UBEZPIECZENIOWA, OBSŁUGA RYNKU NIERUCHOMOŚCI	POZOSTAŁE USŁUGI	PRZEMYSŁ CZASU WOLNEGO	OGÓŁEM
	W PROCENTACH						
Epidemia nie miała wpływu na sytuację kadrową	56	74	57	53	61	51	61
Zatrudnienie zostało ograniczone i brak na razie przesłanek do jego zwiększenia	18	16	27	16	15	27	19
Zatrudnienie zostało początkowo zredukowane, a następnie odtworzone	11	3	2	2	2	2	4
Zatrudnienie zostało utrzymane kosztem obniżenia wynagrodzenia	7	2	7	7	5	8	6
Zatrudnienie zostało utrzymane, lecz planujemy redukcję	2	5	6	15	5	8	5
Przyjmujemy dodatkowych pracowników do pracy	8	4	2	5	2	1	3
Zmieniono organizację pracy – część osób pracuje zdalnie, praca hybrydowa	6	2	6	18	19	10	10
Zmieniono organizację pracy w zakresie wykorzystywania urlopów (zaległych lub bieżących)	6	2	5	0	7	7	5
Inne	1	1	1	0	2	1	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji (n=931).

Zmiany w zakresie relacji z instytucjami wspierającymi prowadzenie biznesu

Pytanie miało wysondować, jak bardzo kilka miesięcy pandemii wpłynęło na wzajemne relacje respondentów z podmiotami oferującymi wsparcie bądź będącymi ich partnerami. Dwa pierwsze pytania dotyczące partnerów krajowych i zagranicznych uzupełniają tematykę omawianą we wcześniejszym rozdziale, w którym kafeteria odpowiedzi skoncentrowana była na zmianach w firmie respondenta, a nie na wzajemnych relacjach. Oczywiście jako partner krajowy/zagraniczny rozumiany jest partner biznesowy (np. podwykonawca, zaopatrzeniowiec), a nie instytucja wsparcia biznesu.

Struktura odpowiedzi wskazuje, że znaczny odsetek respondentów deklaruje brak powiązań z niektórymi grupami potencjalnych partnerów, lub nie posiada wiedzy o istnieniu takich powiązań. Odsetek odpowiedzi wskazujących na taki fakt przekraczał w przypadku niektórych typów instytucji 50%, stąd zrezygnowano ze szczegółowej analizy w ujęciu klas wielkości i rodzajów działalności.

Wykres 28. Zmiany w relacjach z instytucjami wspomagającymi prowadzenie biznesu

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji (547<n<1085, odmiennie dla każdej instytucji).

Kontynuacja działań podejmowanych w trakcie epidemii

Epidemia w swojej początkowej fazie wymusiła pewne rozwiązania w działalności podmiotów, pozwalające im nie tylko przetrwać, ale również w mniej lub bardziej ograniczonym zakresie prowadzić działania, promować się, korzystać z dorobku innych. Niektóre z tych działań mogą okazać się trwałe i wejść na stałe do organizacji pracy podmiotów, generując realne oszczędności, ułatwiając przepływ informacji czy promując świadczone usługi lub wytwarzane produkty.

W zaproponowanej kafeterii odpowiedzi umieszczono działania, które najczęściej kojarzone są z reakcjami na wprowadzenie stanu epidemicznego. Nie oznacza to, że są one całkowicie nowe, wiele firm od dłuższego czasu stosowało je z powodzeniem i są one w ich codziennej praktyce. Stąd raczej niski poziom pozytywnych odpowiedzi na zaproponowane poszczególne formy odmiennego podejścia.

Ważną informacją wynikającą z tego pytania jest szczególne zwrócenie uwagi na pracowników. Obejmuje to zarówno monitoring zdrowia, jak i formę świadczenia pracy. Odpowiedź ta silnie koreluje z wnioskami z wcześniejszych pytań, gdzie sytuacja kadrowa była przedmiotem szczególnej troski niemal wszystkich respondentów.

Na pytanie które z podjętych w czasie epidemii działań **są kontynuowane**, największy odsetek pozytywnych odpowiedzi padł na „Bieżący monitoring stanu zdrowia pracowników” – kontynuację tej formy deklaruje 34% respondentów z całej próby badawczej. Kolejnymi przyjętymi na stałe rozwiązaniami są:

- Praca zdalna i praca hybrydowa – 32% podmiotów,
- Otwarcie na media społecznościowe – 16%,
- Przeniesienie do internetu procesu sprzedaży usług i produktów – 14%,
- Większa autonomiczność poszczególnych komórek organizacyjnych, zespołów, grup zadaniowych – 9%,
- Cyfryzacja procedur wewnętrznych – 8%,
- Inicjatywy zastępujące odwołane lub zawieszone działania firmy (nowe kanały dystrybucji, np. wirtualne spacer po obiektach, nagrania muzyczne bez udziału publiczności itp.) – 8%,
- Digitalizacja zbiorów, ofert, wizerunków produktów i ich upowszechnianie – 7%.

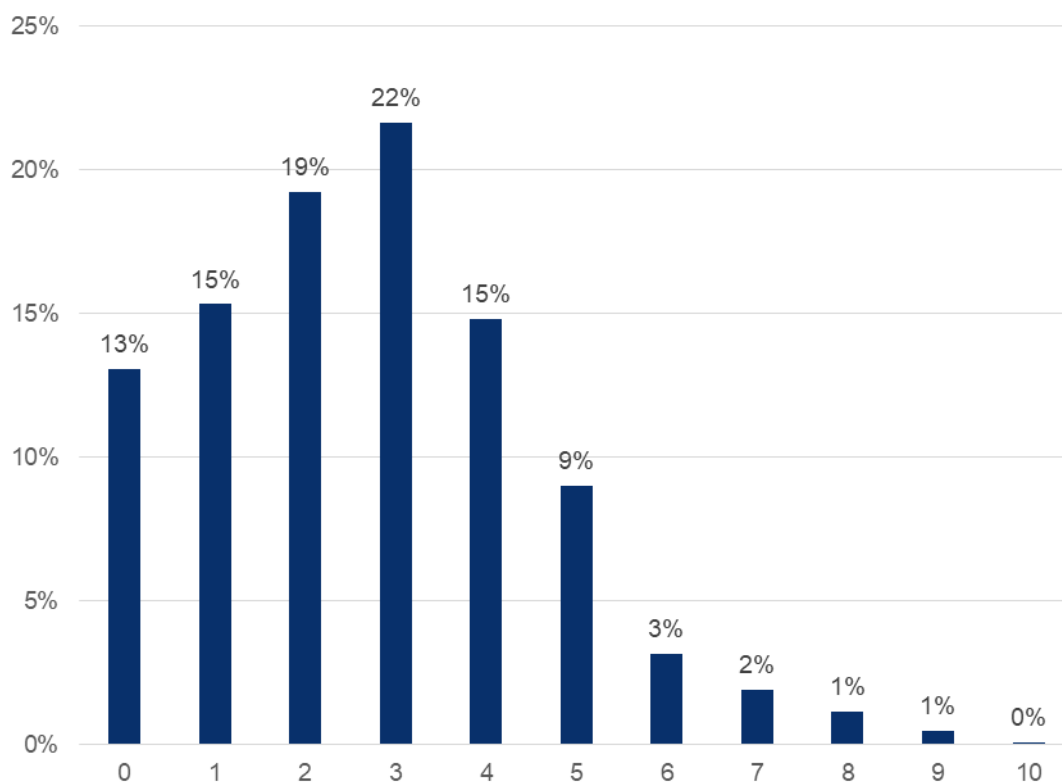
Podkreślenia wymaga ponownie uwaga, iż powyższe informacje dotyczą kontynuacji działań podjętych w czasie epidemii, nie obrazują więc całego zagadnienia, a stanowią raczej próbę znalezienia „wartości dodanej epidemii”.

WSPARCIE ZEWNĘTRZNE W RAMACH TARCZ ANTYKRYZYSOWYCH

W ramach wsparcia dla firm i pracowników uruchomione zostały programy pomocowe. W związku z tym postanowiono sprawdzić, na ile zaproponowane przez rząd i samorządy działania na rzecz szeroko rozumianej gospodarki były wykorzystane przez podmioty z Małopolski. W wywiadzie zapytano łącznie o dwadzieścia rodzajów pomocy wyasygnowanej na szczeblach: krajowym, regionalnym oraz lokalnym, które na moment uruchamiania badania udało się zidentyfikować, opisać oraz zawrzeć w pytaniach kwestionariusza. Ze względu na wielość oraz różnorodność programów ich szczegółowy opis zostanie zamieszczony w dalszej części podrozdziału.

Częstotliwość uzyskiwanej pomocy antykryzysowej

87% przebadanych firm skorzystało z pomocy publicznej. Wśród podmiotów, które wypowiedziały się w badaniu w ramach zaproponowanego kwestionariusza większość korzystała z kilku rodzajów pomocy antykryzysowej. Rekord ustanowiła jedna firma, wskazując dziesięć form pomocy (na dwadzieścia zaproponowanych w narzędziu). Najczęstsza była sytuacja, gdy firmy korzystały z trzech form wsparcia (średnia 2,7, mediana oraz dominanta to 3). Informacja o podmiotach, które uzyskały trzy formy pomocy i więcej sygnalizować będą o ponadprzeciętnym wykorzystaniu wsparcia i doświadczanej skali problemów. Zaledwie 13% firm wskazało, że nie skorzystało z żadnej z oferowanych form pomocy. Szczegółowy odsetek firm, które skorzystały z pomocy prezentuje poniższe zestawienie.

Wykres 29. Odsetek firm uzyskujących wsparcie w ramach działań antykryzysowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji.

Chcąc odpowiedzieć na pytanie, które firmy częściej, a które rzadziej korzystały z publicznego wsparcia, informacje o beneficjentach, którzy skorzystali z największej liczby form pomocy została uogólniona. Zmieniono ją w ten sposób, że wszyscy, którzy skorzystali z sześciu i więcej form pomocy trafili do jednej grupy, łącznie stanowiącej 7% ogółu badanych. Następnie informacje o uzyskanym wsparciu przedstawiono w ujęciu trzech przekrojów: bieżącej sytuacji firmy², wielkości firmy mierzonej zatrudnieniem oraz grupy sekcji PKD.

Firmy, które nie korzystały ze wsparcia (13%) znajdują się we wszystkich pięciu grupach wyznaczonych w oparciu o bieżącą sytuację firmy, a ich udział wahał się od 8% dla firm w bardzo złej sytuacji do 20% dla firm w dobrej sytuacji. Widać, że wraz ze spadkiem subiektywnej oceny bieżącej sytuacji w firmie rośnie częstotliwość korzystania ze wsparcia (szczególnie w grupach podmiotów wskazujących na uzyskanie trzech i więcej form wsparcia).

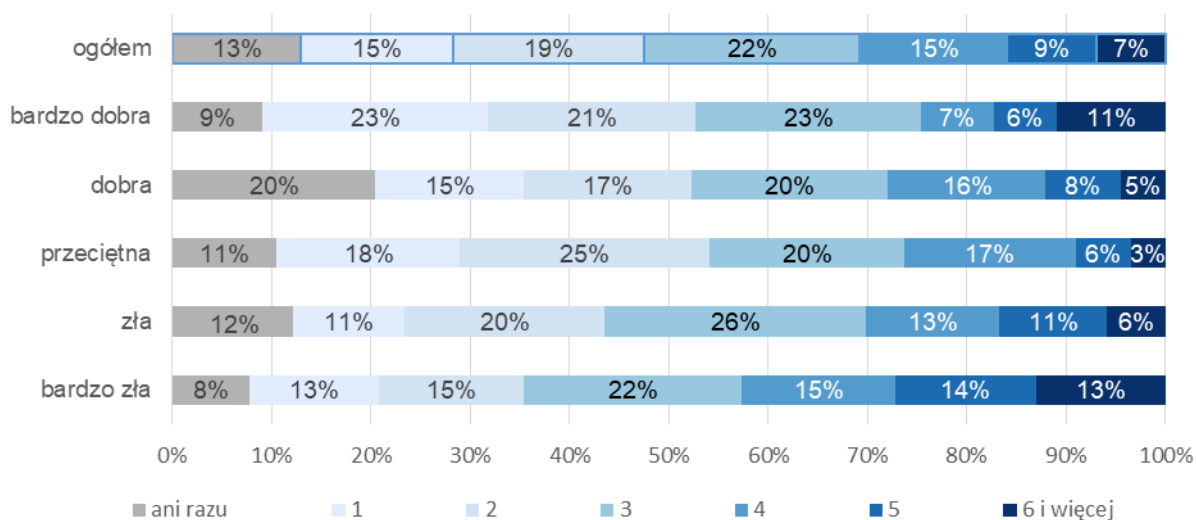
Najmniejszy udział tych, którzy nie skorzystali ze wsparcia utrzymywał się w gronie podmiotów w najgorszej sytuacji (8%) oraz najlepszej sytuacji (9%). Niski udział niekorzystających ze wsparcia wśród podmiotów przyporządkowanych do grupy w „bardzo złej” sytuacji łatwo wyjaśnić można ich potrzebą uzyskania wsparcia

² Informacja o bieżącej sytuacji firmy powstała w oparciu o subiektywne oceny przedstawicieli firm, takich aspektów funkcjonowania podmiotów jak: aktualna ocena stanu finansów, sytuacja kadrowa, popyt na usługi i towary, poziom realizacji planów biznesowych oraz współpraca krajowa. Dla każdej firmy wyliczona została średnia arytmetyczna z wymienionych obszarów. Następnie uśredniona informacja o danej firmie została przyporządkowana do jednej z pięciu grup skupiających podmioty o podobnej sytuacji.

w celu poprawy funkcjonowania firmy. Dodatkowo, za tą argumentacją przemawiać mogą największe udziały (znacząco wyższe niż średnia dla całej badanej grupy) firm wskazujących, że skorzystały z pięciu lub sześciu i więcej form wsparcia.

Największy udział podmiotów, które nie skorzystały ze wsparcia utrzymywał się w gronie firm oceniających swoją sytuację jako „dobrą” (20%). Zaskakujący jest mniejszy udział firm nie korzystających z pomocy (9%) w gronie oceniających swoją sytuację jako „bardzo dobrą”. Niechęć do korzystania z pomocy ze strony tych firm tłumaczyć można względnie dobrą kondycją podmiotu niewymagającą wsparcia antykryzysowego.

Wykres 30. Odsetek firm wg liczby wykorzystanych form wsparcia antykryzysowego z punktu widzenia bieżącej sytuacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji.

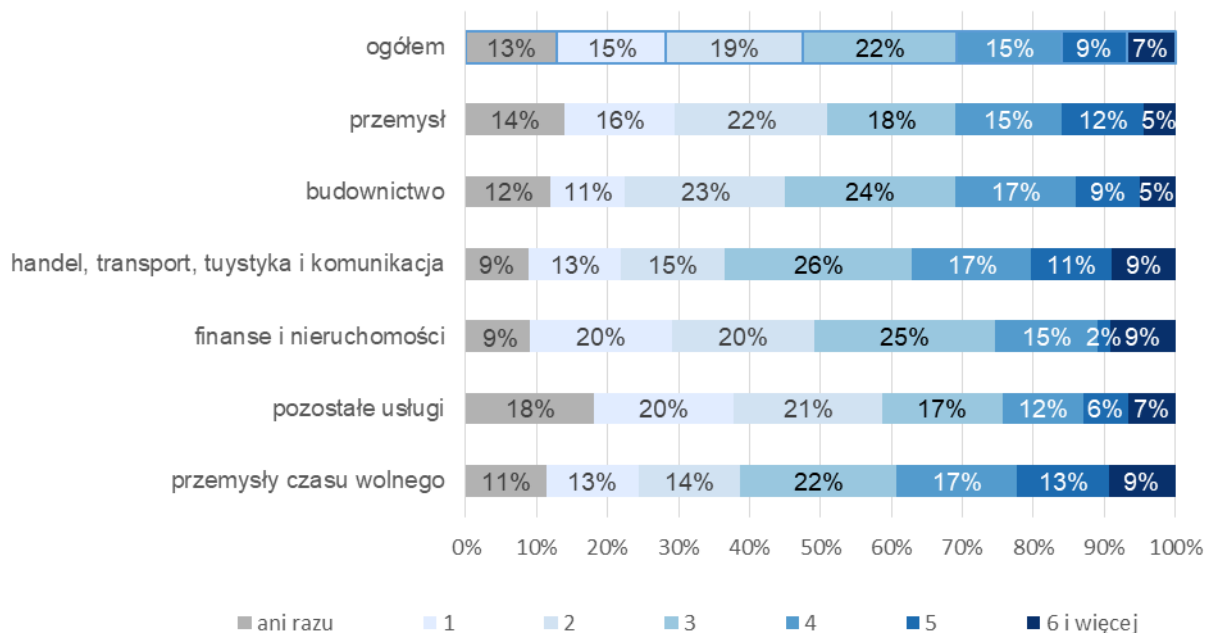
Podmioty średnie oraz duże najrzadziej korzystały z pomocy – udział tych, którzy nie skorzystali z żadnego wsparcia w tej grupie wyniósł 19%. Spośród wszystkich opisywanych grup średnie i duże podmioty najczęściej wskazywały na skorzystanie tylko z jednej firmy pomocy (18%). Korzystanie z wielu form pomocy w gronie firm największych było dużo rzadsze niż wśród pozostałych podmiotów, o czym świadczy zarówno profil deklaracji dotyczących liczby uzyskanych form wsparcia, jak również przeciętna liczba form uzyskanego wsparcia (średnia 2,5 oraz mediana 2). Z punktu widzenia przywołanych miar najczęściej ze wsparcia korzystały podmioty małe (średnia 3, mediana 3) oraz największe udziały firm wskazujących korzystanie z pięciu oraz sześciu i więcej form pomocy.

Z punktu widzenia rodzaju działalności gospodarczej wsparcie najintensywniej wykorzystywane było przez podmioty zajmujące się handlem, transportem, turystyką i komunikacją oraz zaklasyfikowane do „przemysłów czasu wolnego”. Średnia liczba form wsparcia, z których skorzystały podmioty wyniosła 3,1, a mediana 3. Widać to również po udziale firm, które skorzystały z trzech i więcej form wsparcia, który był najwyższy w gronie tych firm.

Podmiotami, które w najmniejszym stopniu skorzystały ze wsparcia były te zaklasyfikowane do pozostałych usług oraz przemysłowe (średnie 2,4 oraz 2,6 oraz mediana 2). W gronie tych podmiotów największy był udział

tych, które nie korzystały z pomocy ani razu (18% i 14%). Szczegółowy rozkład liczby form wsparcia udzielonych firmom w podziale na rodzaje działalności gospodarczej prezentuje poniższe zestawienie.

Wykres 31. Odsetek firm wg liczby wykorzystanych form wsparcia antykryzysowego z punktu widzenia rodzaju działalności gospodarczej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji.

Rodzaje wykorzystywanej pomocy antykryzysowej

W kontekście prezentowanych informacji o liczbie form wsparcia antykryzysowego kluczowa jest odpowiedź na pytanie, która z nich była najczęściej wykorzystywana przez firmy z Małopolski. Analizując poniższy wykres, należy mieć na uwadze, że popularność ma tutaj charakter względny – odnosi się tylko do tych form wsparcia, z których podmioty miały szansę realnie skorzystać, nie stanowi liczbowego odwzorowania udzielonych form wsparcia. Przykładowo, „odroczenie płatności składek ZUS przez trzy miesiące” było formą pomocy adresowaną do małych firm, dlatego w badaniu tylko te podmioty oceniały możliwość skorzystania z tej formy wsparcia. Przy wyliczaniu wskaźnika wykorzystania tego rodzaju pomocy podstawą procentowania były tylko firmy małe. Względna popularność tej formy wynosi 37%, tj. taki udział przedstawicieli małych firm ocenił, że skorzystał z tej formy pomocy.

Spośród form wsparcia, które adresowane były do firm największą popularnością cieszyło się „umorzenie składek na ZUS”, które wskazało 71% podmiotów (samozatrudnieni, mikrofirmy oraz małe firmy), „pożyczka 5000 zł dla mikroprzedsiębiorców i samozatrudnionych”, wskazane przez 68% podmiotów zaklasyfikowanych w badaniu do podmiotów mikro oraz „Tarcza Finansowa”, wskazana przez 49% uprawnionych firm, tj. ogół podmiotów z pominięciem samozatrudnionych. Poniższy wykres prezentuje 19 form wsparcia (włącznie

z pomocą z Małopolskiej Tarczy Antykryzysowej) z uwzględnieniem poziomu ich wykorzystania przez firmy z Małopolski.

Wykres 32. Popularność formy wsparcia antykryzysowego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji.

W celu dokładniejszego przyjrzenia się formom pomocy antykryzysowej najpopularniejsze z nich zostaną opisane z uwzględnieniem najważniejszych informacji. Prezentacja pomocy będzie uporządkowana w czterech grupach firm wg klasy wielkości (samozatrudnieni, firmy mikro bez samozatrudnionych, firmy małe oraz średnie i duże). Ze względu na fakt, że poszczególne rodzaje pomocy kierowane były do różnych rodzajów firm, niektóre formy wsparcia prezentowane będą wielokrotnie z tą różnicą, że za każdym razem oceniane będą przez innych respondentów (przyporządkowanych do innych grup firm wg klas wielkości zatrudnienia).

W poszczególnych podrozdziałach zamieszczony zostanie opis wsparcia (bardziej szczegółowy przy jego pierwszym pojawieniu się w treści raportu), popularność wsparcia, poziom zainteresowania (procentowy udział odpowiedzi w kategorii „nie spełnialiśmy kryteriów”, który sugeruje, że dany podmiot był zainteresowany danym wsparciem, lecz z jakichś względów nie był dostępny dla niego), wypis kategorii firm, które najczęściej korzystały ze wsparcia w ujęciu PKD oraz wskazanie innych form wsparcia, z którymi było łączone.

Działania antykryzysowe dla samozatrudnionych

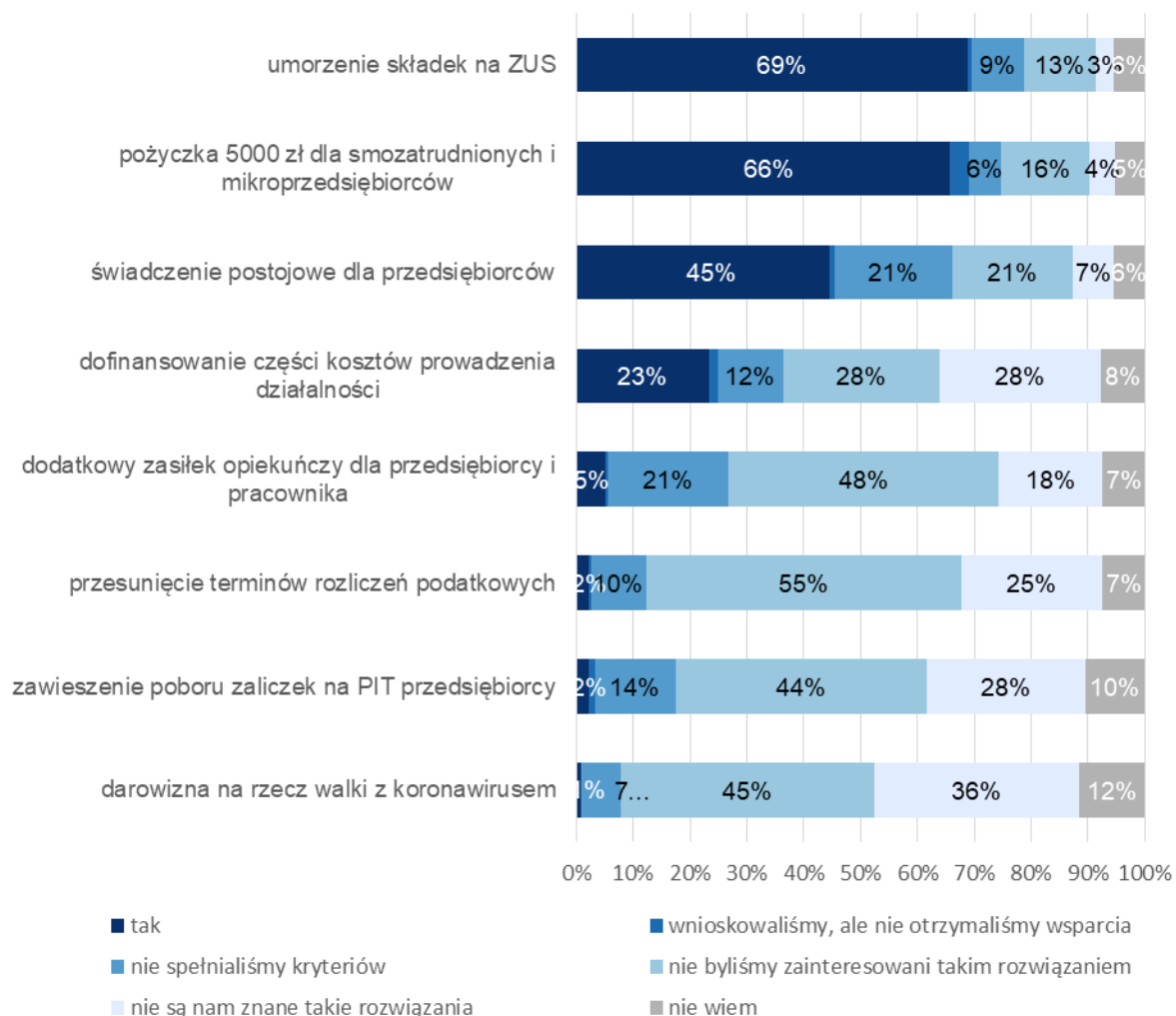
Spśród form wsparcia, które cieszyły się największą popularnością było **umorzenie składek na ZUS**. Forma ta znalazła największe uznanie zarówno wśród samozatrudnionych (**69%**), jak również pozostałych firm mikro (78%) oraz małych firm (63%). Pomoc ta polegała na umorzeniu składek ZUS na trzy miesiące dla samozatrudnionych i mikrofirm (w 100%) oraz małych firm (w 50%) i dotyczyła niezapłaconych należności w okresie od marca do maja 2020 roku. Z racji dużej powszechności tej formy wsparcia bardzo mały był udział podmiotów, których przedstawiciele „wnioskowali, ale nie otrzymali wsparcia” (ok. 2%), „nie znali takich rozwiązań” (1–3%), „nie spełniali kryteriów” (8–11%), bądź „nie byli zainteresowani takim rozwiązaniem” (9–13%). Pośród samozatrudnionych najczęściej po ten rodzaj wsparcia sięgały firmy zajmujące się działalnością finansową i ubezpieczeniową (87%) oraz budownictwem (76%). Osoby samozatrudnione umorzenie składek na ZUS najczęściej łączyły z „pożyczką 5000 zł dla mikroprzedsiębiorców i samozatrudnionych” (52%), „świadczeniem postojowym dla samozatrudnionych i zatrudnionych na umowy cywilnoprawne” (42%) oraz „dofinansowaniem części kosztów prowadzenia działalności dla samozatrudnionych” (22%).

Kolejna pod względem popularności wśród samozatrudnionych (**66%**), jak i mikrofirm (69%) była **pożyczka 5000 zł dla mikroprzedsiębiorców i samozatrudnionych**. Udzielana pożyczka powinna być spłacona w okresie 12 miesięcy, z 3-miesięcznym okresem karencji. Ponadto istniała możliwość umorzenia pożyczki pod pewnymi warunkami. Udział samozatrudnionych, którzy stwierdzili, że „nie spełniali kryteriów” był niski (6%). Pośród samozatrudnionych najczęściej po ten rodzaj wsparcia sięgały firmy zajmujące się działalnością finansową i ubezpieczeniową (87%). Instrument ten samozatrudnieni najczęściej łączyli ze wzmiankowanym już „umorzeniem składek na ZUS” (52%), „świadczeniem postojowym dla samozatrudnionych i zatrudnionych na umowy cywilnoprawne” (37%) oraz „dofinansowaniem części kosztów prowadzenia działalności dla samozatrudnionych” (19%).

Trzecią najpopularniejszą formą wsparcia antykryzysowego wśród samozatrudnionych było **świadczenie postojowe dla przedsiębiorców (45%)** adresowane tylko do samozatrudnionych. Świadczenie to dostępne było dla prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą lub wykonujących prace na podstawie umowy agencyjnej, zlecenia, o dzieło. Świadczenie w wysokości 80% najniższego wynagrodzenia można było otrzymać trzy razy. Okazuje się, że poziom zainteresowania tą formą był bardzo duży, udział odpowiedzi mówiący, że beneficjenci „nie spełniali kryteriów” wyniósł 21%. Pomoc ta była najbardziej popularna wśród samozatrudnionych działających w budownictwie (57%). Forma ta łączona była ze wzmiankowanymi już typami pomocy antykryzysowej, takimi jak: „umorzenie składek na ZUS” (42%), „pożyczka 5000 zł dla

mikroprzedsiębiorców i samozatrudnionych” (37%) oraz „dofinansowanie części kosztów prowadzenia działalności dla samozatrudnionych” (17%).

Wykres 33. Popularność formy wsparcia antykryzysowego adresowanego do samozatrudnionych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji.

Czwartą wyróżniającą się formą pomocy najczęściej wykorzystywaną przez samozatrudnionych było **dofinansowanie części kosztów prowadzenia działalności (23%)**. Pomoc ta przysługiwała wyłącznie samozatrudnionym w przypadku wykazania spadku obrotów w okresie dwóch kolejnych miesięcy w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego o co najmniej 30%. Dofinansowanie przysługuje przez trzy miesiące, maksymalna kwota za cały okres wynosi 7020 zł. Udział osób zainteresowanych tym wsparciem, lecz z jakichś względów niedostępnym dla innych samozatrudnionych był niski – tylko 12% wskazała, że z jakichś względów „nie spełniali kryteriów”. Wsparcie to wykorzystywane było najczęściej przez przedstawicieli przemysłów czasu wolnego (42%). Pomoc ta łączona była najczęściej z trzema najpopularniejszymi formami wsparcia kryzysowego dla samozatrudnionych, tj.: „umorzeniem składek na ZUS” (22%), „pożyczką 5000 zł dla mikroprzedsiębiorców i samozatrudnionych” (19%) oraz „świadczeniem postojowym dla samozatrudnionych i zatrudnionych na umowy cywilnoprawne” (17%).

Pozostałe cztery formy wsparcia z rządowego pakietu anty kryzysowego, które znalazły się w badaniu i były adresowane do samozatrudnionych, były wykorzystywane przez adresatów pomocy bardzo rzadko (od 6% do 1%). Wśród nich znalazły się: „dodatkowy zasiłek opiekuńczy dla przedsiębiorcy i pracownika” (6%), „przesunięcie terminów rozliczeń podatkowych” (2%), „zawieszenie poboru zaliczek na PIT przedsiębiorcy” (2%) oraz „darowizna na rzecz walki z koronawirusem” (1%). Udział odpowiedzi wskazujących „brak zainteresowania takim rozwiązaniem” był wysoki i wahał się od 44% do 55%. Niskie zainteresowanie tymi formami wsparcia może również wynikać ze słabego ich rozpropagowania wśród grupy docelowej. Udział odpowiedzi „nie są nam znane takie rozwiązania” wskazało od 18% do 36% samozatrudnionych.

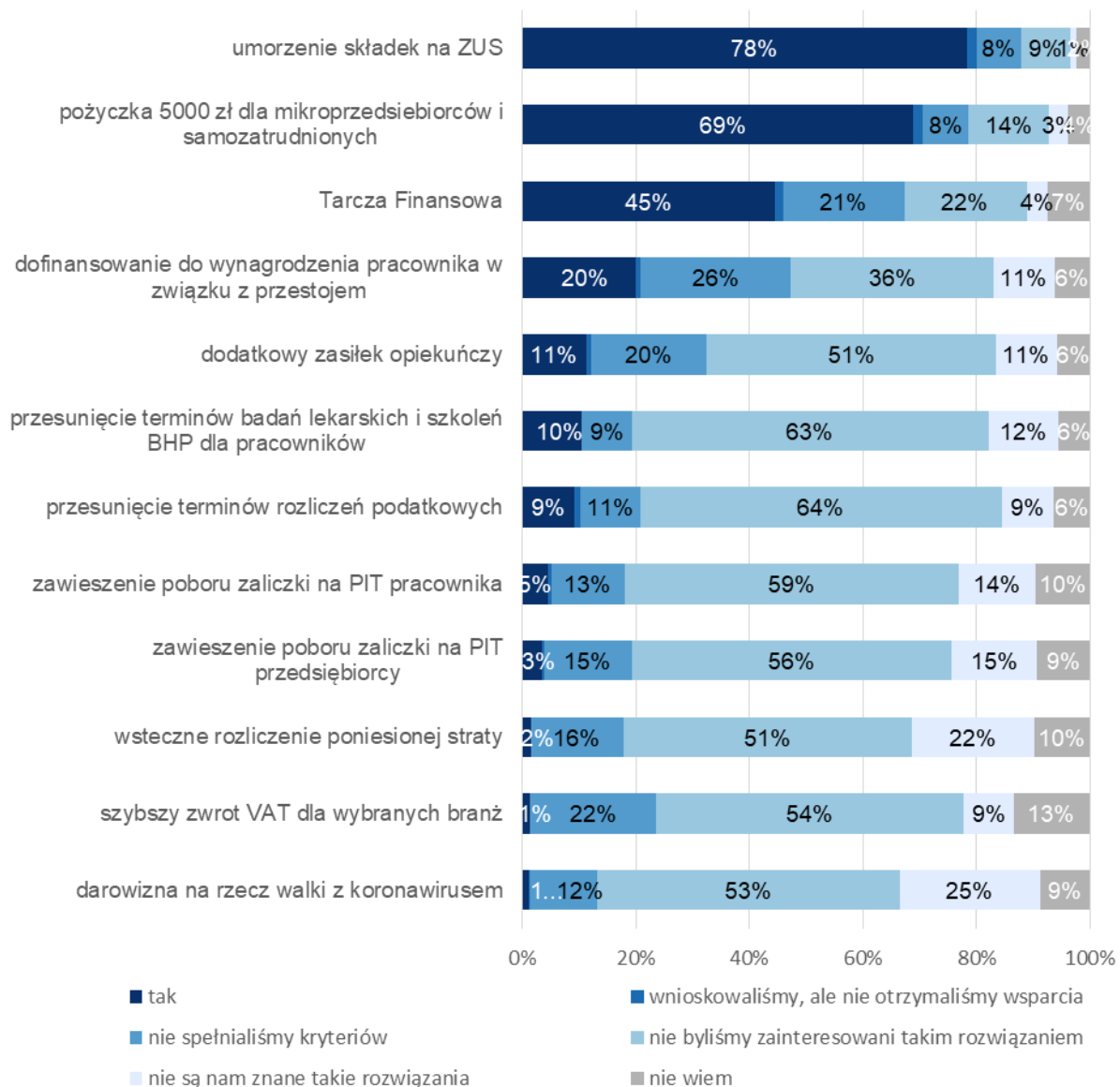
Działania anty kryzysowe dla mikrofirm (z wyłączeniem samozatrudnionych)

Wśród mikrofirm (z wyłączeniem samozatrudnionych) dwie najpopularniejsze formy wsparcia były takie same jak dla samozatrudnionych tj. „umorzenie składek na ZUS” (78%) oraz „pożyczka 5000 zł dla mikroprzedsiębiorców i samozatrudnionych” (69%). Udział tych form wsparcia wśród mikrofirm był wysoki, o czym dodatkowo świadczy stosunkowo niewielki udział podmiotów, które „nie spełniały kryteriów” (8%).

Umorzenie składek na ZUS (78%) wśród firm mikro częściej miało miejsce w gronie podmiotów z handlu, naprawy pojazdów, turystyki i komunikacji (82%), przemysłów czasu wolnego (82%) oraz budownictwa (81%). Umorzenie składek na ZUS najczęściej łączone było z „pożyczką 5000 zł dla mikroprzedsiębiorców i samozatrudnionych” (60%), „Tarczą Finansową” (41%) oraz „dofinansowaniem do wynagrodzenia pracowników w związku z przestojem ekonomicznym lub obniżeniem wymiaru pracy” (18%).

Pożyczka 5000 zł dla mikroprzedsiębiorców i samozatrudnionych (69%) częściej wykorzystywana była wśród przedsiębiorstw działających w handlu, naprawach pojazdów, turystyce i komunikacji (76%), działalności finansowej i ubezpieczeniowej (73%) oraz branży przemysłów czasu wolnego (72%). Ta forma pomocy łączona była z najczęstszymi formami pomocy adresowanymi do mikrofirm, tj. „umorzeniem składek na ZUS” (60%), „Tarczą Finansową” (33%) oraz „dofinansowaniem do wynagrodzenia pracowników w związku z przestojem ekonomicznym lub obniżeniem wymiaru pracy” (16%).

Trzecia pod względem popularności była **Tarcza Finansowa** wskazana przez **45%** przedstawicieli mikrofirm. Pomoc ta kierowana była do wszystkich firm zatrudniających pracowników (nie obejmuje samozatrudnionych). Warunkiem uzyskania pomocy jest m.in. spadek przychodów w bieżącym roku w odniesieniu do analogicznego okresu poprzedniego roku o ustalony poziom. W przypadku tej formy wsparcia liczne grono stanowiły podmioty, które wskazały, że „nie były zainteresowane takim rozwiązaniem” (22%), a także że „nie spełniały kryteriów” (21%). Świadczyć to może o bardzo dużym zainteresowaniu tą formą wsparcia, niestety niedostępną ze względu na warunki uczestnictwa w programie. W gronie mikrofirm wśród beneficjentów tego wsparcia dominowały takie rodzaje działalności gospodarczej jak budownictwo (52%) oraz przemysły czasu wolnego (51%). Ten rodzaj pomocy najczęściej łączony był z: „umorzeniem składek na ZUS” (41%), „pożyczką 5000 zł dla mikroprzedsiębiorców i samozatrudnionych” (33%) oraz „dofinansowaniem do wynagrodzenia pracowników w związku z przestojem ekonomicznym lub obniżeniem wymiaru pracy” (16%).

Wykres 34. Popularność formy wsparcia antykrzysowego adresowanego do mikrofirm (z wyłączeniem samozatrudnionych)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji.

Czwartą wyróżniającą się formą pomocy najczęściej wykorzystywaną przez mikrofirmy było **dofinansowanie do wynagrodzenia w związku z przestojem lub obniżeniem wymiaru czasu pracy (20%)**. Pomoc z tego instrumentu dawała możliwość uzyskania dofinansowania z Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, które może być wypłacane w wysokości do 50% minimalnego wynagrodzenia. Udział firm zainteresowanych tym wsparciem, lecz z jakichś względów niedostępnym dla innych mikrofirm był najwyższy spośród wszystkich oferowanych form wsparcia – aż 26% wskazało, że z jakichś względów „nie spełniali kryteriów”. Wsparcie to wykorzystywane było najczęściej przez przedstawicieli przemysłu czasu wolnego (32%). Pomoc ta łączona była najczęściej z trzema najpopularniejszymi formami wsparcia kryzysowego dla samozatrudnionych, tj.: „umorzeniem składek na ZUS” (18%), „pożyczką 5000 zł dla mikroprzedsiębiorców i samozatrudnionych” (16%) oraz „Tarczą Finansową” (16%).

Ostatnią formą wsparcia antykryzysowego, z którego skorzystało więcej niż co dziesiąty uprawniony był **dodatkowy zasiłek opiekuńczy dla przedsiębiorcy i pracownika (11%)**. Zasiłek ten przysługuje przedsiębiorcom i pracownikom sprawującym bezpośrednią opiekę nad dziećmi do lat 8 w związku z zamknięciem żłobków, przedszkoli i szkół. Przeszło połowa mikrofirm (51%) „nie była zainteresowana takim rozwiązaniem”, a 20% wskazała, że z jakich względów „nie spełniali kryteriów”. Ta forma pomocy częściej wykorzystywana była przez przedstawicieli działalności finansowej i ubezpieczeniowej (18%) oraz przemysłów czasu wolnego (16%). Pomoc ta łączona była z najpopularniejszymi formami wsparcia wśród mikrofirm, tj.: „umorzeniem składek na ZUS” (10%), „pożyczką 5000 zł dla mikroprzedsiębiorców i samozatrudnionych” (8%) oraz „Tarczą Finansową” (7%).

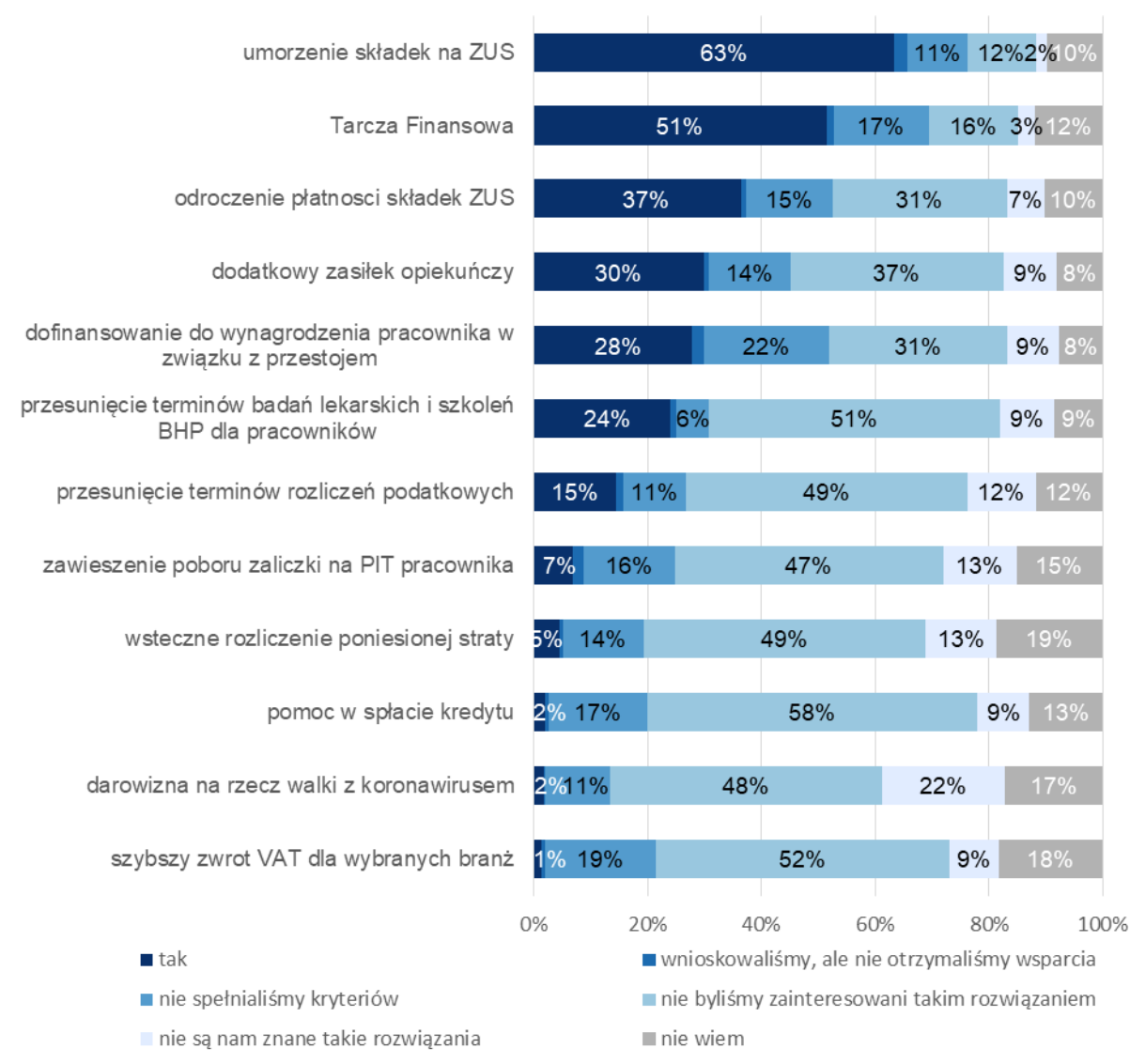
Pozostałe siedem form wsparcia z rządowego pakietu antykryzysowego, które znalazły się w kwestionariuszu wywiadu adresowane do mikrofirm były wykorzystywane przez adresatów pomocy bardzo rzadko (od 10% do 1%). W całości prezentuje je wykres 34. Udział odpowiedzi wskazujących „brak zainteresowania takimi rozwiązaniami” wahał się od 51% do 64%. Najmniejsze zainteresowanie wykazywały takie formy pomocy jak „przesunięcie terminów rozliczeń podatkowych” (64%) oraz „przesunięcie terminów badań lekarskich i szkoleń BHP dla pracowników” (63%). Mimo słabego wykorzystania „szybszego zwrotu VAT dla wybranych branż” (1%) ta forma pomocy cieszyła się dużym zainteresowaniem – 22% przedstawicieli mikrofirm wskazała, że „nie spełniali kryteriów”. Spośród wszystkich działań najslabiej rozpropagowane były „darowizna na rzecz walki z koronawirusem” oraz „wsteczne rozliczenie poniesionej straty”. Udział odpowiedzi „nie są nam znane takie rozwiązania” wskazało 25% i 22% przedstawicieli mikrofirm.

Działania antykryzysowe dla małych firm

Wśród małych podmiotów dwie najpopularniejsze formy wsparcia były takie same jak dla mikrofirm, tj. „umorzenie składek na ZUS” (63%) oraz „Tarcza Finansowa” (51%).

Umorzenie składek na ZUS (63%) w gronie małych firm częściej miało miejsce wśród podmiotów z branży budowlanej (75%). Umorzenie składek na ZUS najczęściej łączone było z kolejnymi pod względem popularności formami pomocy antykryzysowej w tej grupie podmiotów, tj.: „Tarczą Finansową” (40%), „odroczeniem płatności składek na ZUS” (27%) oraz „dofinansowaniem do wynagrodzeń pracowników w związku z przestojem” (23%).

Tarcza Finansowa wskazana przez **51%** przedstawicieli małych firm nie zaspokoiła oczekiwań wszystkich respondentów – aż 17% respondentów wskazała, że ich firmy „nie spełniały kryteriów”. Świadczyć to może o bardzo dużym zainteresowaniu tą formą wsparcia niestety niedostępną ze względu na warunki uczestnictwa w programie. W gronie małych firm wśród beneficjentów tego wsparcia dominowały takie rodzaje działalności gospodarczej jak budownictwo (60%) oraz handel, naprawa pojazdów, turystyka i komunikacja (60%). Ten rodzaj pomocy najczęściej łączony był z: „umorzeniem składek na ZUS” (40%), „odroczeniem płatności składek na ZUS” (26%) oraz „dofinansowaniem do wynagrodzeń pracowników w związku z przestojem” (23%).

Wykres 35. Popularność formy wsparcia antykryzysowego adresowanego do małych firm

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji.

Trzecią najpopularniejszą formą wsparcia antykryzysowego wśród małych firm było **odroczenie płatności składek na ZUS przez trzy miesiące (37%)**, adresowane wyłącznie do tej kategorii podmiotów. W Tarczy 1.0 przewidziano odroczenie płatności dla firm 10+ pracujących, w Tarczy 2.0 częściowe umorzenie dla małych firm. Okazuje się, że poziom dodatkowego zainteresowania tą formą nie był bardzo duży, udział odpowiedzi mówiący, że beneficjenci „nie spełniali kryteriów” wyniósł zaledwie 15%. Az 31% respondentów wskazało, że „nie byli zainteresowani takim rozwiązaniem”. Forma ta była najbardziej popularna wśród małych firm działających w przemyśle czasu wolnego (46%). Wsparcie to najczęściej było łączone ze wzmiankowanymi już formami pomocy antykryzysowej, takimi jak: „odroczeniem płatności składek na ZUS” (27%), „Tarcza Finansowa” (26%) oraz „dofinansowaniem do wynagrodzeń pracowników w związku z przestojem lub obniżeniem wymiaru czasu pracy” (16%).

Dodatkowy zasiłek opiekuńczy był czwartą najczęściej wykorzystywaną formą pomocy stosowaną przez małe firmy (30%). Forma ta była najbardziej popularna wśród małych firm działających w handlu, naprawie pojazdów, turystyce i komunikacji (35%) oraz działalności finansowej i ubezpieczeniowej (35%).

28% małych firm skorzystało z **dofinansowania do wynagrodzenia pracownika w związku z przestojem**. Udział firm zainteresowanych tym wsparciem, lecz z jakichś względów niedostępnym dla innych małych firm (podobnie jak w przypadku mikrofirm) był najwyższy spośród wszystkich oferowanych form wsparcia – aż 22% wskazało, że z jakichś względów „nie spełniali kryteriów”. Z tego rodzaju pomocy najczęściej korzystały te same kategorie firm co w przypadku dodatkowego zasiłku opiekuńczego: działające w branży finansowej i ubezpieczeniowej (40%) oraz handlu, naprawie pojazdów, turystyce i komunikacji (37%).

Ostatnią formą pomocy antykryzysowej o bardzo dużym udziale korzystających z niej jest **przesunięcie terminów badań lekarskich i szkoleń BHP dla pracowników (24%)**. Wsparcie to polega na wydłużeniu ważności obecnych zaświadczeń na okres do 60 dni po odwołaniu stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii. Niemal wszyscy, którzy chcieli skorzystać z tej formy pomocy skorzystali z niej – udział odpowiedzi mówiący, że beneficjenci „nie spełniali kryteriów” wyniósł zaledwie 6%. W gronie małych firm wśród beneficjentów tego wsparcia dominowały takie rodzaje działalności gospodarczej jak budownictwo (35%) oraz przemysł (33%).

Pozostałe sześć rodzajów wsparcia z rządowego pakietu antykryzysowego, które były oceniane przez przedstawicieli małych firm, były wykorzystywane przez adresatów pomocy rzadziej niż sześć wyróżnionych w podrozdziale (od 15% do 1%). W całości prezentuje je powyższy wykres. Niski poziom wykorzystania tych form pomocy wynika z „braku zainteresowania takimi rozwiązaniami”, które wahało się od 48% do 58% (wsparcie w spłacie kredytu). Podobnie jak w przypadku mikrofirm, szybszy zwrot VAT dla wybranych branż był rzadko wykorzystywany (1%), mimo tego, że ta forma pomocy cieszyła się dużym zainteresowaniem – 19% przedstawicieli małych firm wskazała, że „nie spełniali kryteriów”. Spośród wszystkich działań najłatwiej rozpropagowane były „darowizna na rzecz walki z koronawirusem” (22%).

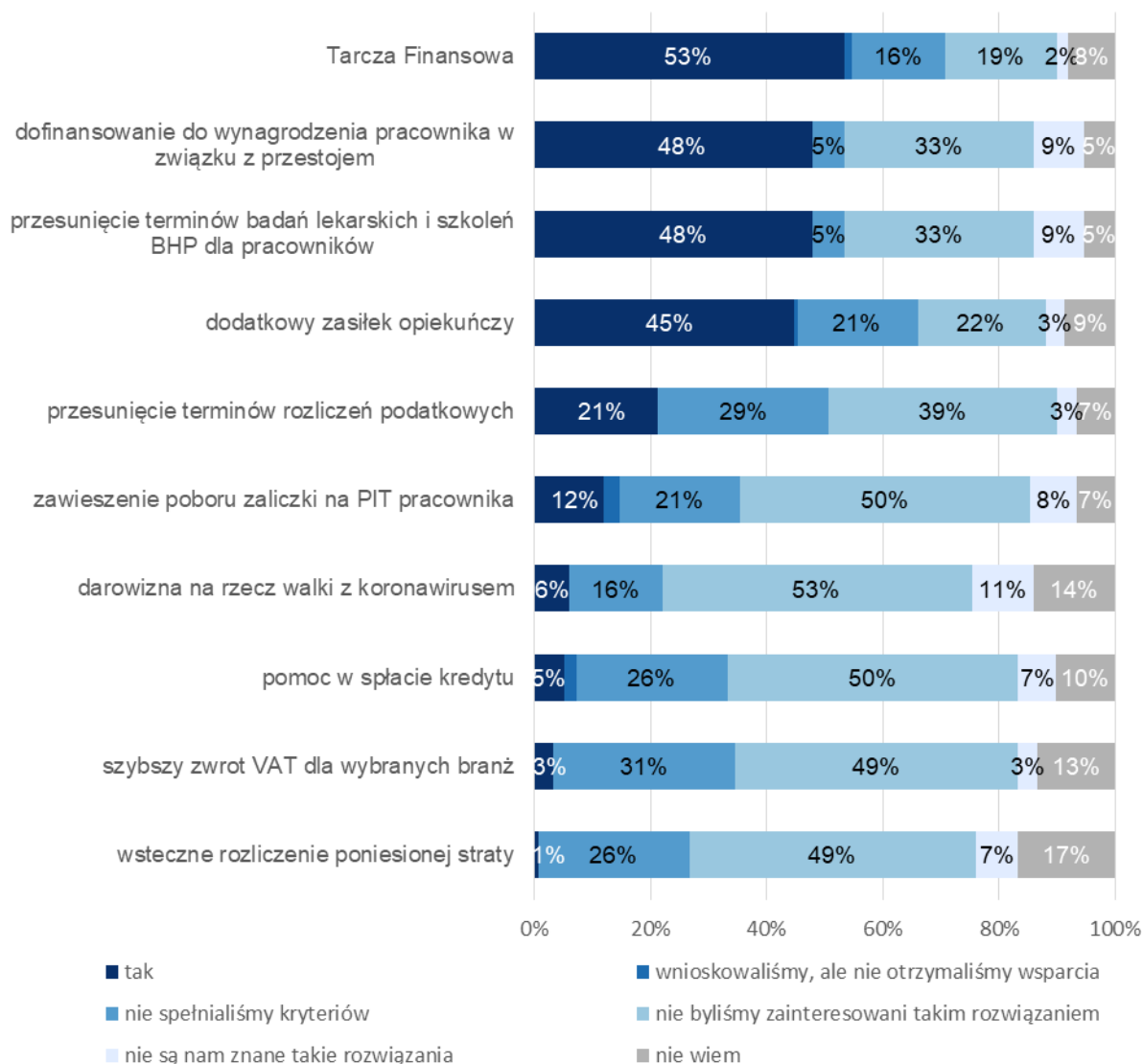
Działania antykryzysowe dla średnich i dużych firm

W przypadku średnich i dużych firm najpopularniejszą formą wsparcia była **Tarcza Finansowa** wskazana przez **53%** przedstawicieli tych podmiotów. Forma ta nie w pełni zaspokoiła oczekiwania wszystkich respondentów – aż 16% respondentów wskazało, że ich firmy „nie spełniały kryteriów”, co świadczy o dużym zainteresowaniu tą formą wsparcia, niestety niedostępną ze względu na warunki uczestnictwa w programie. W gronie średnich i dużych firm wśród beneficjentów tego wsparcia dominowały takie rodzaje działalności gospodarczej jak budownictwo (90%) oraz przemysł (68%). Ten rodzaj pomocy najczęściej łączony był z: „przesunięciem terminów badań lekarskich i szkoleń BHP dla pracowników” (26%), „dodatkowym zasiłkiem opiekuńczym dla przedsiębiorcy i pracownika” (25%) oraz „dofinansowaniem do wynagrodzeń pracowników w związku z przestojem” (20%).

Dofinansowanie do wynagrodzeń pracowników w związku z przestojem (48%) było drugą najczęściej wykorzystywaną formą pomocy wśród średnich i dużych firm. Szczególnie często to wsparcie było

wykorzystywane w przemyśle (40%) oraz wśród firm działających w handlu, naprawie pojazdów, turystyce i komunikacji (37%). Instrument ten firmy najczęściej łączyły z „Tarczą Finansową” (20%), „przesunięciem terminów badań lekarskich i szkoleń BHP dla pracowników” (18%) oraz „dodatkowym zasiłkiem opiekuńczym dla przedsiębiorcy i pracownika” (17%).

Wykres 36. Popularność formy wsparcia antykryzysowego adresowanego do średnich i dużych firm

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji.

Trzecią najczęściej wykorzystywaną formą pomocy antykryzysowej o bardzo dużym udziale korzystających z niej jest **przesunięcie terminów badań lekarskich i szkoleń BHP dla pracowników** (48%). W gronie średnich i dużych firm wśród beneficjentów tego wsparcia dominowały takie rodzaje działalności gospodarczej jak przemysł (62%) oraz budownictwo (50%). Instrument ten firmy najczęściej łączyły z „dodatkowym zasiłkiem opiekuńczym dla przedsiębiorcy i pracownika” (31%), „Tarczą Finansową” (26%) oraz „dofinansowaniem do wynagrodzeń pracowników w związku z przestojem” (18%).

Dodatkowy zasiłek opiekuńczy był czwartą najczęściej wykorzystywaną formą pomocy stosowaną przez średnie i duże firmy (**45%**). Forma ta była najbardziej popularna wśród firm działających w przemyśle (65%) oraz budownictwie (50%). Stosunkowo duży był udział respondentów, którzy wskazali, że ich firmy „nie spełniały kryteriów” (16%).

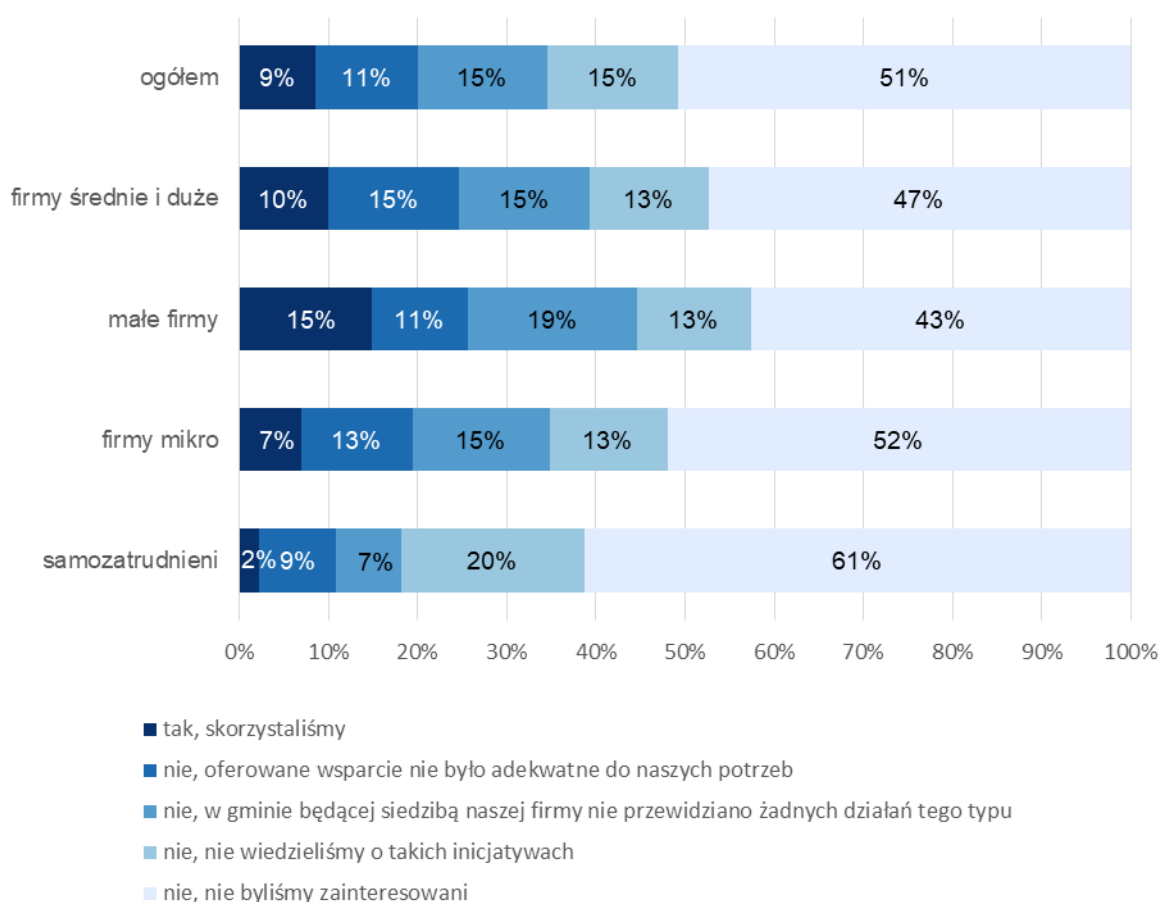
Przesunięcie terminów rozliczeń podatkowych wskazało **21%** przedstawicieli firm. Udział tych, którzy byli zainteresowani tą formą, lecz nie mogli z niej skorzystać był wysoki (29%) i przekraczał liczbę tych, którzy skorzystali z tego wsparcia. Częściej korzystały z niego firmy prowadzące działalność finansową oraz ubezpieczeniową (40%).

Pozostałe pięć typów wsparcia antykryzysowego, które były oceniane przez przedstawicieli średnich i dużych firm, było wykorzystywane przez adresatów pomocy stosunkowo rzadko (od 12% do 1%). W całości prezentuje je wykres 36. Niski poziom wykorzystania tych form pomocy wynika z „braku zainteresowania takimi rozwiązaniami”, które wahało się od 49% do 53% (darowizna na rzecz walki z koronawirusem). Podobnie jak w przypadku mniejszych podmiotów, szybszy zwrot VAT dla wybranych branż był rzadko wykorzystywany (3%), mimo tego, że ta forma pomocy cieszyła się dużym zainteresowaniem – 31% przedstawicieli firm wskazała, że „nie spełniali kryteriów”. Podobnie rzecz się miała z „pomocą w spłacie kredytu” (26%) oraz „wstecznym rozliczeniu poniesionej straty” (26%). Działania pomocy antykryzysowej były dobrze rozpoznawalne dla przedstawicieli średnich i dużych firm.

Wsparcie z lokalnej i regionalnej Tarczy Antykryzysowej

Obok rządowej pomocy antykryzysowej samorząd również wyasygnował środki będące pomocą dla firm. Na poziomie regionalnym samorząd wojewódzki przygotował i uruchomił wsparcie w ramach Małopolskiej Tarczy Antykryzysowej w postaci sześciu pakietów, z których kilka skierowanych było do pracodawców i pracowników. Na szczeblu lokalnym samorządy niektórych gmin wystąpiły z inicjatywą pomocy przedsiębiorcom działającym na ich terenie. W ramach oferowanego wsparcia zaproponowano firmom **obniżenie lub prolongatę spłaty w zakresie czynszów w lokalach komunalnych lub podatku od nieruchomości**. Ogółem 9% firm skorzystało z tej oferty. Spośród firm, które wzięły udział w badaniu najczęściej z tego rodzaju pomocy kryzysowej skorzystały firmy małe (15%) oraz średnie i duże (10%), podczas gdy wśród samozatrudnionych ten typ wsparcia nie miał licznych zwolenników (2%). Połowa odpowiedzi respondentów wskazuje, że nie byli oni zainteresowani taką ofertą. 15% podmiotów wskazało, że gmina, na terenie której działa firma nie wystosowała takiej oferty – największy udział tego typu odpowiedzi utrzymywał się wśród firm małych (19%), czyli tych, które korzystają z tej oferty w największym zakresie.

Wykres 37. Poziom wykorzystania obniżek lub prolongaty spłaty czynszów w lokalach komunalnych lub podatku od nieruchomości przez firmy wg klas wielkości.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji.

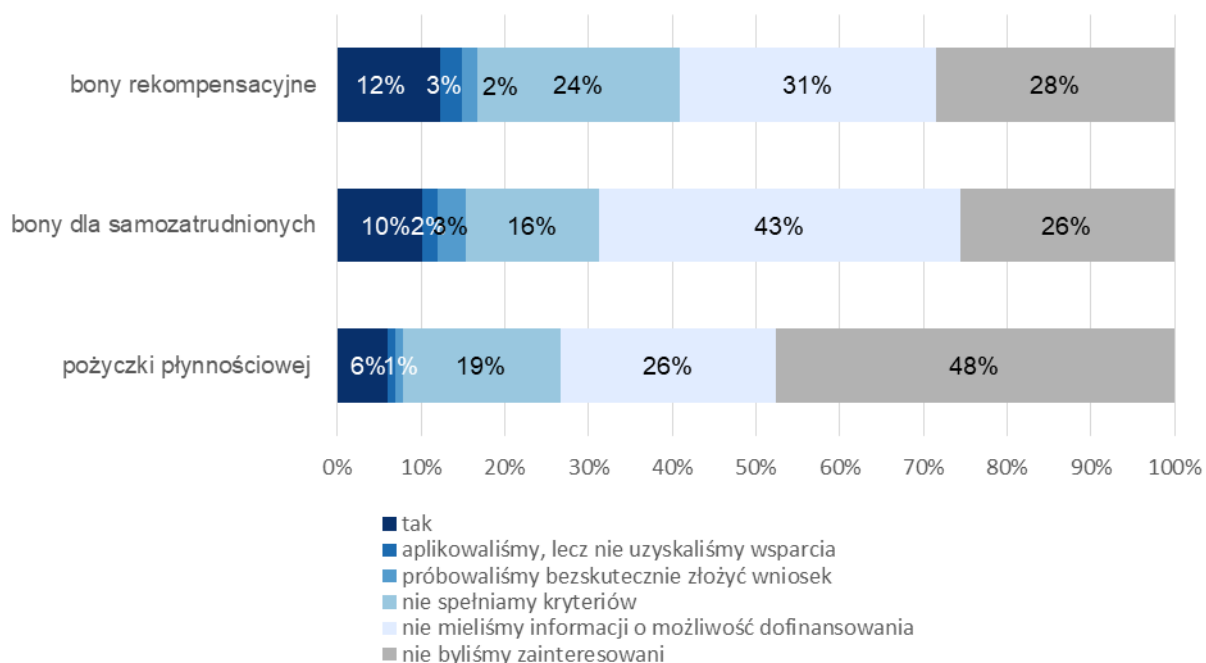
Z punktu widzenia rodzaju prowadzonej działalności gospodarczej z obniżek czynszu najczęściej korzystali podmioty przemysłu czasu wolnego (12%) oraz przemysłowe (10%), a najrzadziej budowlane (3%).

W badaniu w ramach Małopolskiej Tarczy Antykryzysowej przedstawiciele firm oceniali trzy formy pomocy. Najwyższy odsetek firm korzystał z **bonów rekompensacyjnych w ramach pakietu przedsiębiorczości (12%)**, które zakładały otrzymanie łącznie do 9 tys. zł na każdy utrzymany etat przez trzy miesiące. Program ten obejmował wszystkie firmy z wyłączeniem samozatrudnionych. Wykorzystanie tej formy nie było wysokie, ale zainteresowanie nią zgłaszało wiele firm. Aż 24% firm wskazało, że nie spełniło kryteriów, a 5% usiłowało bezskutecznie aplikować o wsparcie. Spośród firm, które uzyskały wsparcie dużo częściej reprezentowane były przemysły czasu wolnego (17%), budownictwo (17%) oraz działające w handlu, naprawie pojazdów, turystyce i komunikacji (16%).

Analogiczną formą wsparcia do ww. dla jednoosobowych działalności gospodarczych były **bony dla samozatrudnionych (10%)**, które zakładały otrzymanie łącznie do 9 tys. zł przez 3 miesiące. W przypadku tego instrumentu dodatkowe zainteresowanie zgłaszało 16% samozatrudnionych. Spośród firm, które uzyskały wsparcie dużo częściej występowały firmy z branży budownictwo (17%). Duża liczba samozatrudnionych wskazała, że w ogóle nie wiedziała o istnieniu takiego instrumentu (43%).

Ostatnią ocenianą przez przedstawicieli firm formą pomocy w ramach Małopolskiej Tarczy Antykryzysowej były **pożyczki płynnościowe (6%)**, które wynosiły do 500 tys. zł na okres do 7 lat. W przypadku tej formy wsparcia 19% przedstawicieli firm wskazało, że „nie spełniało kryteriów”.

Wykres 38. Poziom wykorzystania Małopolskiej Tarczy Antykryzysowej przez firmy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji.

W porównaniu do pomocy na poziomie rządowym, wsparcie antykryzysowe oferowane na poziomie lokalnym oraz regionalnym było mało popularne. Z oferty średnio korzystała co dziesiąta firma.

Firmy rzadko kiedy korzystały z innego niż dotychczas ujętego w analizie wsparcia. Tylko 27 podmiotów wskazało na takie źródła pomocy jak: wsparcie rodziny lub znajomych (5), urząd miasta lub gminy (3), urząd pracy (3) czy Polski Fundusz Inwestycyjny (3). Wskazane odpowiedzi częściej pojawiały się wśród podmiotów średnich oraz dużych, co prawdopodobnie wynika z lepszej orientacji większych firm dysponujących wyspecjalizowanymi zespołami zajmującymi się pozyskiwaniem wsparcia.

OCZEKIWANIA I POTRZEBY PODMIOTÓW PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ NA TERENIE WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

W ankiecie poproszono reprezentantów firm o wskazanie rodzaju wsparcia, jakiego oczekują. Pytanie miało charakter „otwarty”, a uzyskane od respondentów odpowiedzi zostały zakodowane w bardziej ogólne kategorie. Najczęściej wskazywano na wsparcie finansowe (44%), zwolnienie ze składek na ZUS (16%) oraz wsparcie doradcze (11%). Aż 19% wskazań mówiło o tym, że firmy „nie oczekują żadnego wsparcia”, a 7% dotyczyła trudności ze wskazaniem konkretnej odpowiedzi. Pozostałe odpowiedzi były rzadsze i w całości zaprezentowane

są na poniższym wykresie. Najczęściej pojawiające się oczekiwania przedstawicieli firm zostaną szczegółowo opisane w tym podrozdziale.

Wykres 39. Rodzaje oczekiwanego wsparcia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji.

„Wsparcie finansowe” wskazane przez 44% respondentów w dużej mierze pokrywa się z instrumentami dotychczas stosowanymi w ramach Tarcz antykryzysowych. Obejmuje zarówno dofinansowanie do wynagrodzenia pracowników, wsparcia pożyczkowego, jak i wsparcie pozwalające na bieżące funkcjonowanie w okresie pandemii. Cechą charakterystyczną oczekiwanej pomocy jest to, że powinna być nisko oprocentowana, jej spłata powinna być bardzo odroczone w czasie lub wręcz mieć charakter bezzwrotny. Większość odpowiedzi można zawrzeć w kategorii odpowiedzi wymienionej na końcu wykresu – oczekiwane wsparcie to głównie „wznowienie podobnych programów, jakie były”. Odpowiedzi te można odczytywać jako uznanie dla dotychczas wprowadzonych sposobów wspierania firm oraz oczekiwanie na ich prolongatę.

„Zwolnienie ze składek na ZUS” sformułowane było przez 16% respondentów. Najczęściej wskazywano na „zawieszenie”, „zmniejszenie”, „odroczenie” lub „umorzenie” składek na ZUS. Bardzo często postulaty przedstawicieli firm dotyczące ZUS łączone były z oczekiwaniami dotyczącymi dodatkowego wsparcia finansowego (gł. dofinansowanie wynagrodzeń oraz bezzwrotne pożyczki).

„Wsparcie doradcze” wskazywane przez 11% respondentów dotyczyło głównie pokazania firmom sposobu funkcjonowania w pandemicznej rzeczywistości oraz radzenia sobie ze zmieniającymi się warunkami zewnętrznymi. Większość odpowiedzi była bardzo lakoniczna i nie istnieje możliwość sprecyzowania, czego

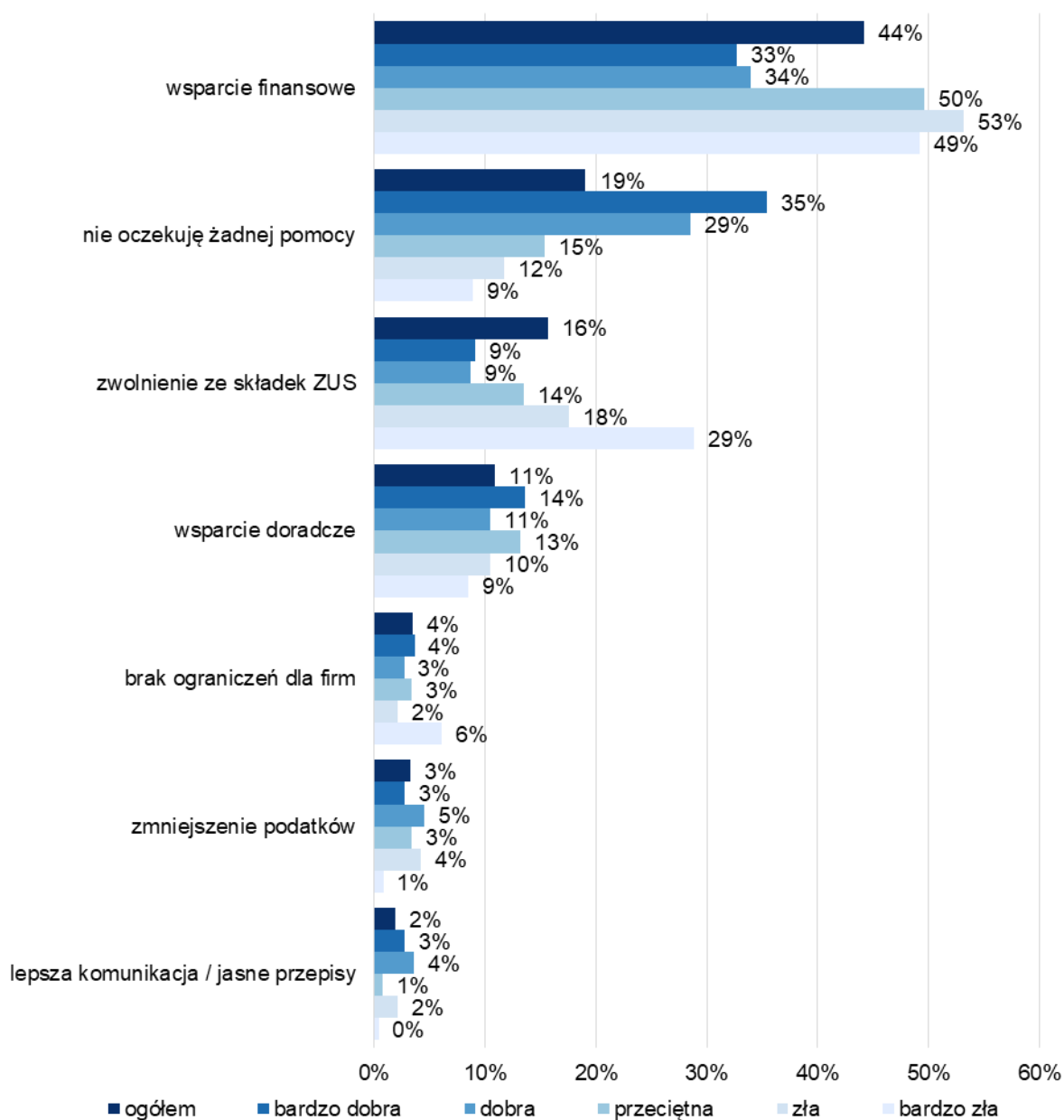
dokładnie wsparcie powinno dotyczyć. Pojawiały się również opinie mówiące, że oczekują wsparcia „[...] doradczego, ułatwienia dostępu do informacji i niewprowadzania nowych przepisów, np. związanych z JPK, VAT, Planami kapitałowymi, ponieważ powodują dodatkowe utrudnienia”.

4% respondentów powiedziało, że ważny jest „brak ograniczeń dla firm”. Za stwierdzeniem tym kryją się dwa rodzaje wskazań. Jedno odnosi się do nieingerowania i niezmiennia warunków funkcjonowania firmy, który najlepiej oddaje jedna z wypowiedzi reprezentanta firmy: „życzyłbym sobie, by decydenci przestali nam przeszkadzać w prowadzeniu działalności, a my sobie poradzimy, bo jesteśmy gotowi pracować i zarabiać na siebie”. Drugi rodzaj stwierdzeń koncentruje się wokół kwestii „powrotu do normalności funkcjonowania urzędów sprzed stanu epidemii” [tak] „by można było normalnie załatwiać sprawy firm”.

3% respondentów wskazało na „zmniejszenie podatków”. Postulat ten dotyczy dosłownie wszystkich rodzajów danin obciążających przedsiębiorców. Wśród odpowiedzi znalazły się również postulaty: „zmniejszenia i umorzenia podatków na czas pandemii COVID”, „szybkiego zwrotu VAT”, „przyjaznych urzędów, uproszczonych podatków”, ale również, „żeby przepisy podatkowe tak szybko się nie zmieniały”.

Z postulatami dotyczącymi kwestii zmniejszenia podatków oraz ograniczenia częstego zmieniania prawa wiąże się zagadnienia związane z „lepszą komunikacją i jasnymi przepisami” (2%). Częste były wskazania mówiące, że potrzebna jest „przejrzystość przepisów i ich stabilność” oraz „informacja, gdzie można uzyskać pomoc i z jakiej pomocy ewentualnie można skorzystać”. Oczekiwania wynikały częściowo z zaniechań, a częściowo z nieprawidłowego sposobu funkcjonowania służb publicznych, „żeby urzędnicy na infoliniach mieli wiedzę i umieli pomóc i wytłumaczyć, bardziej przejrzyste prawo związane z ZUS-em”.

Z punktu widzenia analizowanych cech możliwe jest wskazanie kategorii firm, które najbardziej wsparcia oczekują i prawdopodobnie wymagają. Na wykresach pozostawiono kategorię „nie oczekują żadnej pomocy”, tak by można było łatwo ustalić, które z firm w subiektywnej ocenie reprezentantów tych podmiotów są w najlepszej sytuacji. Zróżnicowanie odpowiedzi na to pytanie widać bardzo dobrze, gdy podzielić respondentów z punktu widzenia bieżącej oceny poszczególnych aspektów funkcjonowania firmy. 35% firm w „bardzo dobrej” sytuacji wskazało, że nie oczekuje żadnej pomocy, podczas gdy udział wskazań firm w „bardzo złej” sytuacji wyniósł tylko 9%. Wraz z pogarszaniem sytuacji firm wzrasta udział odpowiedzi mówiących o konieczności udzielenia „wsparcia finansowego” oraz o możliwości „zwolnienia ze składek na ZUS”. W przypadku wskazań dotyczących „wsparcia doradczego” prawidłowość jest odwrotna – dużo częściej oczekują go firmy lepiej oceniające swoją sytuację. Takie rodzaje pomocy jak: „brak ograniczeń dla firm”, „zmniejszenie podatków” oraz „lepsz komunikacja / jasne przepisy” były rzadziej wskazywane oraz nie zależą od bieżącej kondycji firm. Z tego powodu w kolejnych zestawieniach zostaną pominięte, podobnie jak kategoria „trudno powiedzieć”.

Wykres 40. Rodzaje oczekiwanego wsparcia z punktu widzenia bieżącej sytuacji firmy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji.

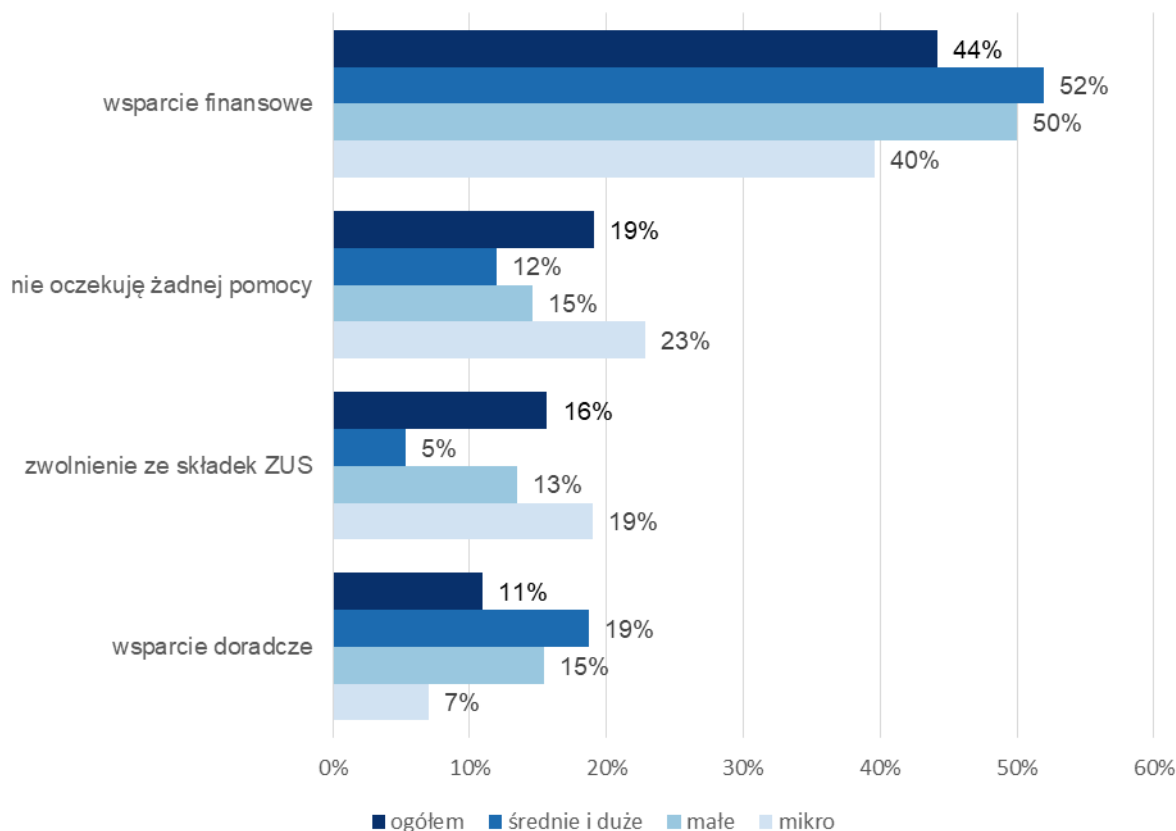
Najczęściej oczekiwanym rodzajem pomocy bez względu na wielkość podmiotu jest wsparcie finansowe. Okazuje się, że oczekiwania dotyczące tego rodzaju wsparcia rosną wraz ze wzrostem wielkości podmiotu – najczęstsze jest w gronie firm średnich i dużych (52%), a najrzadsze wśród firm mikro (40%). Podobnie rzecz się ma ze wsparciem doradczym, które dużo częściej oczekiwane jest w gronie podmiotów największych.

Wśród firm najmniejszych drugim najintensywniej oczekiwanym wsparciem jest „zwolnienie ze składek na ZUS”. Wynika to z faktu, że w gronie firm klasyfikowane są podmioty najmniejsze (w tym osoby

samozatrudnione), dla których składki na ZUS stanowią bardzo duży udział w kosztach funkcjonowania firmy. Wraz ze wzrostem klasy wielkości podmiotu udział wskazań na tę odpowiedź maleje.

Bardzo ciekawie z punktu widzenia wielkości firmy prezentują się odpowiedzi „nie oczekuję żadnej pomocy” – najczęstsze w gronie najmniejszych firm i malejące wraz ze wzrostem wielkości podmiotu. Wynikać to może zarówno z ograniczonych form pomocy adresowanych do najmniejszych firm, jak również względnie lepszej ich sytuacji.

Wykres 41. Rodzaje oczekiwanego wsparcia z punktu widzenia klas wielkości firmy

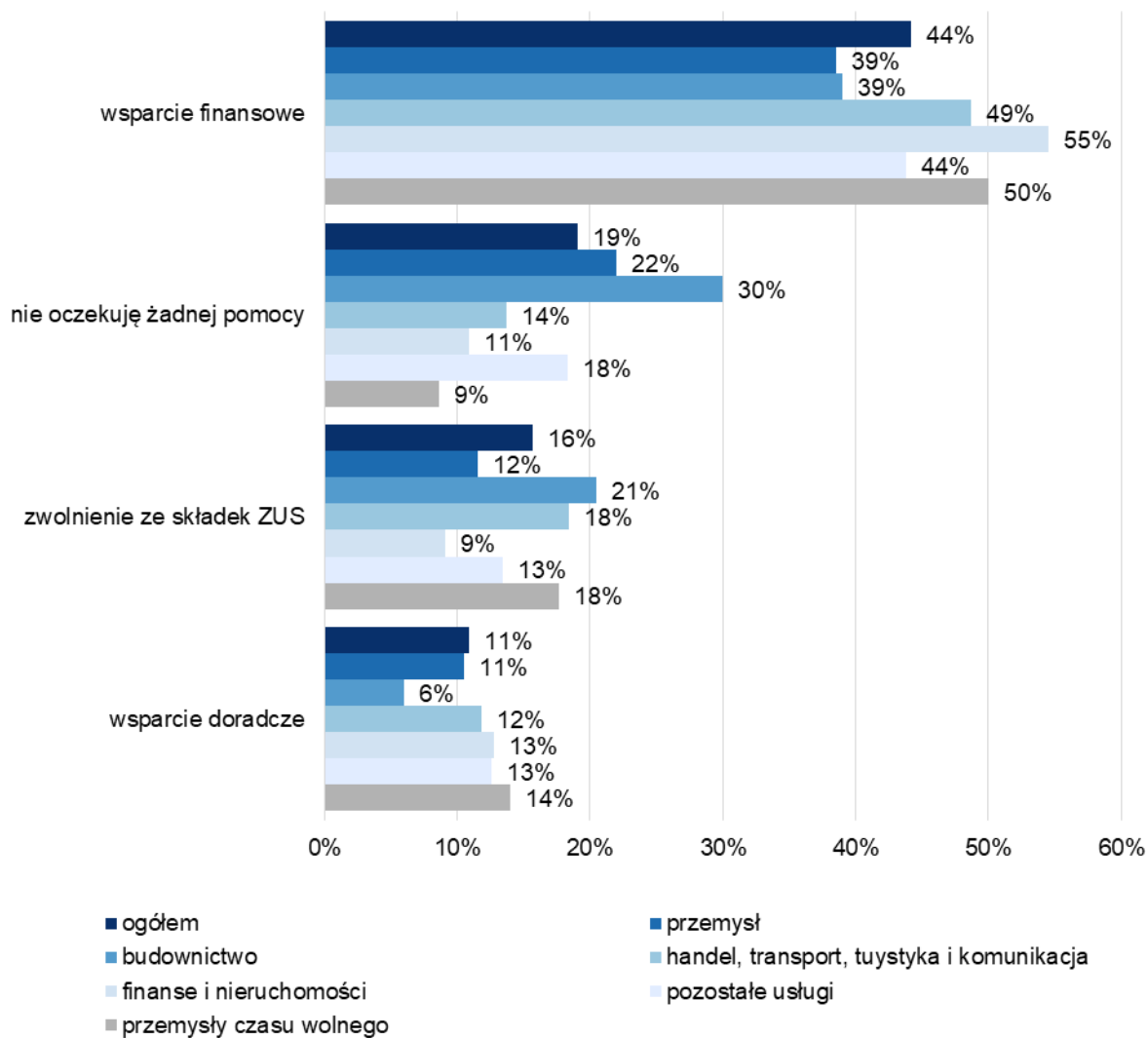

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji.

Oczekiwanie dotyczące pomocy ma najniższy poziom w gronie firm budowlanych i przemysłowych (30% i 22% udział odpowiedzi „nie oczekuję żadnej pomocy”), podczas gdy wśród firm usługowych dużo wyższy (udział odpowiedzi „nie oczekuję żadnej pomocy” wahał się od 9% do 18% i był niższy niż średnia dla ogółu przebadanych firm). Szczególnie dobrze widoczne to jest po oczekiwaniach dotyczących wsparcia finansowego. Tylko 39% firm budowlanych i przemysłowych wskazało na ten rodzaj pomocy, podczas gdy w gronie firm usługowych wahał się od 44% w gronie firm zaklasyfikowanych do „pozostałych usług” do 55% wśród firm reprezentujących „finanse i nieruchomości”. Pomoc obejmująca „zwolnienia ze składek na ZUS” najczęściej była wskazywana przez przedstawicieli budownictwa (21%), a następnie „handlu, transportu, turystyki i komunikacji” (18%) oraz „przemysłów czasu wolnego” (18%). Ta forma pomocy najrzadziej wskazywana była przez przedstawicieli „finansów i nieruchomości” (9%) oraz „przemysłu” (12%). Wskazania mówiące

o potrzebie „wsparcia doradczego” były najmniej zróżnicowane i oscylowały wokół średniej (11%). Najrzadziej pojawiały się w grupie przedstawicieli „budownictwa” (6%).

Wykres 42. Rodzaje oczekiwanego wsparcia z punktu widzenia rodzaju działalności gospodarczej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ankietyzacji.

Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
Departament Zrównoważonego Rozwoju
ul. Wielicka 72B, 30-552 Kraków

ISBN: 978-83-66580-65-7

Egzemplarz bezpłatny

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020